Ватан севмак иймондандур!

Ўзбекистон овози

Газетага 1918 йил 21 июнда «Иштирокиюн» номи билан асос солинган

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газетаси

Нархи: 5 сўм

1993 йил 1 май, шанба

№ 79. (21.430).

ЭЛНИ ВАТАН МАНФААТИ БИРЛАШТИРАДИ

Шарқда қадимдан шундай анъана бўлган: ҳукмдорлар юртнинг нуфузли кишилари — аҳли фузалою аҳли шуаро билан бамаслаҳат иш юритганлар. Бу машваратларда мамлакатнинг аҳволи муҳокама этилиб, келажакка солинажак йўллар белгиланган. Республика Президенти Ислом Каримовнинг бир гуруҳ ёзувчилар билан ўтказган учрашуви улуғ бобокалонларимиздан қолган ўша одатни эслатди.

ПРЕЗИДЕНТ: Мен бир-икки масала бўйича мулоҳазаларимни айтиб, кейин сизларга сўз берсам, шулар ҳақидаги фикрларингизни билсам, яхши бўлар эди.

Мана, биз ҳозир 130 давлат билан алоқа боғладик, бир қанча ваколатхона ва элчихоналар очилди. Ҳар куни турли давлатларнинг вакиллари келиб, ҳар хил масалаларни ўртага қўяди, лекин шуни айтиш керакки, бу гапларнинг тагида битта маъно бор: кучингиз бўлса, қудратингиз бўлса, мана шу давлатнинг келажагига ишонсагина, сизни ўзига тенг кўриб гаплашади, бўлмаса, менсимайди. Демак, биз келажагимизни мустақил равишда қурмасак, ўзимизни ҳар томонлама ҳимоя қилмасак, ички ва ташқи сиёсатни оқилона ўтказмасак, ҳеч ким бизга астойдил хайрихоҳлик қилмайди.

Мен яқинда юртимизга келган турк дўстларга шундай бир савол бердим: бугунги алоқадан иккала томон ҳам манфаатдор, сиз ҳам фойда кўрмасангиз, балки бу ерда қўшма корхона қуриш, сармоя олиб келишга интилмасдингиз ва бошқа ишларни қилмасдингиз. Бу очиқ гап. Лекин барибир келажакни ўйлаб, XXI асрни ўйлаб, кимдир бизга бирон нарса таклиф қиладими, йўқми? Ўзаро ҳимоя, мудофаа масаласи, болаларимизни тарбиялаш, уларнинг аҳил бўлиши хусусида гап юритишимиз лозим эмасми?

Малайзияда, бошқа давлатларда бўлганимда шу нарсага иймон келтирдимки, жаҳон харитасида янги давлат пайдо бўлса, сиёсатдонлар бу давлатнинг интилиши нимадан иборат, келажаги қандай, бу давлат қайси томонга бурилади, бизларга қарши чиқиб қолмайдими, деган масалани яхшилаб таҳлил этиб, кейин муносабат ўрнатар экан.

Шунинг учун биз Ўзбекистоннинг мустақил сиёсатини юргизар эканмиз, сезган бўлсангиз, баъзи бировлардан чиққан кўрсатмаларга бўйсунмаяпмиз. Бизнинг ўз тараққиёт йўлимиз бор, деганда шуни тушунмоқ керак. Агар биронта кучли давлатнинг ноғорасига ўйнасак, эртага бизни ҳеч ким назар-писанд қилмайди, тобе, қолоқ давлатлар қаторига қўшиб қўйиши мумкин. Буни сизлар яхши тушунасизлар.

Шу нуқтаи назардан қараганда, мен айтмоқчиманки, ана шу давлатлар билан муносабатни жой-жойига қўйиш, Ўзбекистонни камситишга йўл бермаслик — асосий вазифамиз. Агар шуни вақтида қилмасак, кейин ҳеч нимага эришиб бўлмайди. Яна хомашё бериб, меҳнат қилиб, роҳатини эса ўзгалар кўрадиган эски аҳволга тушиб қолишимиз мумкин.

Ҳозир Москвада кечаётган воқеаларни олиб кўрадиган бўлсак, юмшоқ курсилардан айрилиб қолган баъзи аламзадалар собиқ Иттифоқни қайтадан тиклаш учун бош кўтаряпти. Бугун энг хавфли нарса шу. Албатта, Россия улуғ, катта давлат. Лекин у бизнинг ҳам хомашё, тинимсиз меҳнатимиз туфайли буюклашган давлатдир. Чор Россиясининг муқаддас заминимизни ишғол қилиб олишдан асосий мақсади уни ўз манфаати йўлида ишлатиш эди. Тарихдан маданиятни тараққиётни бизга Россия олиб келди, деган гапларни кўп ўқидик. Лекин асосий мақсад бошқа эди. Бу замин бой бўлмаса ёки унинг стратегик, сиёсий аҳамияти бўлмаса бу ернинг ҳеч кимга кераги йўқ эди. Яна шуни очиқ айтишимиз керакки, бундай қараш совет даврида ҳам, афсуски, ўзгармади.

Шунинг учун ҳам кимдир Ўзбекистонга келиб, бирор нарсани қургандир. Лекин қандайдир фойда топмаса, бу ерга келмас, бир тийинини ҳам сарфламас эди. Ўзбекистонда 1965 йилдан буён қанча олтин қазиб олингани маълум. Кейинги 15 йилда терилган пахтанинг ҳам ҳисоб-китоби аён. Ўзим ҳисоблаб чиққанман: шу давр мобайнида камида 35 миллиард долларлик бойлик — пахта ва олтин марказ эҳтиёжи учун олиб чиқиб кетилган. Бошқа нарсалар ҳали бу ҳисобга кирмайди.

Ана шу йиллар мобайнида бизга нима берилган? Ўзбекистонга қилинган ёрдам, сармоялар ўша 35 миллиардга тўғри келадими, солиштириб бўладими? Хуллас, ҳисоб-китоблар шуни кўрсатадики, агар бу ердан фойда кўрмаса, ҳеч ким бир тийин ҳам бермайди. Бу ҳол, айниқса, сўнгги икки йилдан бери анча кўриниб қолди. Биз бойликларимизни ўзимизда қолдираётган пайтимизда улар сезиб қолдики, энди илгаригидек бўлмайди. Пахта майдонини камайтиряпмиз, алмашлаб экишни тартибга солдик. Бу — биринчидан. Иккинчидан — пахтани четга, долларга сотмоқчимиз. Россияни биз билан боғлаб турган нуқта бор, бу клиринг орқали савдо қилиш — Россия ўз нархи билан бизга нефть беради, биз шунга қараб пахта беришга мажбурмиз. Пахтани бермасак, улар бизга нефть бермайди. Мен ҳар доим айтаман: олдимизда турган энг катта ғов шуки, бизнинг коммуникациямиз чатоқ. Иккита темир йўл бор, холос — биридан кирилади, иккинчисидан чиқилади.

Агар мўлжалдаги учта дарвозани очиб олсак, биттаси Жанубга — Карочига, биттаси Ғарбга — Форс кўрфазига, яна биттаси — Хитойга чиқади, Шимолга чиқадиган йўлимиз тайёр. Ҳозир, агар қўлимизда пул, долларимиз бўлса ҳам, нефтни бошқа жойдан келтира олмаймиз.

Дарҳақиқат, ҳозир вазият оғир. Баъзи жойларда қон тўкиляпти, вайронагарчиликлар рўй беряпти. Кўп жойда, айтайлик, аҳвол чатоқ, барқарорлик йўқ.

Ҳозир одамларнинг миясига шундай ақида сингдириляптики, гўё мана шу вайронагарчилик, қон тўкилиши, ўзаро қарама-қаршиликнинг сабаби битта, у ҳам бўлса, собиқ Иттифоқнинг пароканда бўлиб, парчаланиб кетгани эмиш. Бу энг катта хавф. Шуни тўғри тушуниш керакки, бунинг хавфли жойи — содда одам мазкур масалада алданиб қолиши мумкин. Ҳеч кимга нотинчлик, хонавайронлик керак эмас, қимматчилик керак эмас. Қарияларимиз доимо тинчлик, хотиржамлик бўлсин, деб дуо қиладилар.

СССРни тикламоқчи бўлган кучлар айни шу вазиятдан фойдаланмоқчи. Улар шум ниятларини ниқоблаб шундай демоқдалар: «Тинчлик керакми, эски оилага қайтайлик, унинг тепасида кучли ҳимояси бор эди, ана шунда сизга ҳеч ким зўравонлик қилмайди, биров шундай қилса, бизлар келиб ажратиб қўямиз». Қисқаси, ким яхши — Кремль яхши.

Сизларда оллоҳ таоло ато этган талант бор. Истеъдодсиз одам ёзувчи бўлолмайди, бу кўчага тасодифан кириб қолган дарров билинади. Ҳозир бизнинг мустақиллигимиз, истиқлолимиз тўғрисида матбуотда, телевидениеда яхши гаплар айтиляпти. Бунинг учун сизларга раҳмат. Сизларнинг меҳнатингиз — ҳар бир каломингиз зарур, чунки у маънавий озиқ деган гап.

(Давоми иккинчи бетда).

МОВАРОУННАҲР МУСУЛМОНЛАРИ ИДОРАСИ УЛАМОЛАР КЕНГАШИНИНГ ЙИҒИЛИШИ

Мовароуннаҳр мусулмонлари идораси уламолар кенгашининг йиғилиши бўлиб ўтди. Бошқарма ҳайъати раиси жаноб муфтий Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳазратлари дам олишлари муносабати ила Баҳоуддин Нақшбандий масжидининг имоми, устоз ҳожи Мухторжон Абдуллаевга Мовароуннаҳр мусулмонлари диний бошқармаси ҳайъати раиси вазифасини вақтинча бажариб туришларини таклиф этди. Ҳайъат аъзолари муфтий ҳазратларининг таклифларини қўллаб-қувватлаб жаноб Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф идора раисининг ўринбосари сифатида хизматларини давом эттиришларига қарор қилдилар.

Ҳайъат аъзолари Ўзбекистон Республикаси Президенти, истиқлолимиз — мустақиллигимиз рамзи, муҳтарам жаноб Ислом Каримов юритаётган тинчлик, осойишталик, ҳамкорлик ва бирордарлик сиёсатини тўла тўкис қўллаб-қувватлашларини изҳор этиб, ҳурматли Президентимиз номларига мурожаатнома қабул қилдилар.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ ПРЕЗИДЕНТИ, ИСТИҚЛОЛИМИЗ ВА МУСТАҚИЛЛИГИМИЗ ЙЎЛБОШЧИСИ, АЗИЗ ВА МУҲТАРАМ ИСЛОМ ҚАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳийм!

Ассалому алайкум, ҳурматли ва эътиборли Президент жаноблари!

Оллоҳнинг марҳамати, меҳр-муҳаббати ила Сиздек қалби Ватан ва миллат бахт-саодати йўлида жўш урган инсонга она юртимиз Ўзбекистоннинг мустақиллигини эълон этмоқ ҳамда узоқ йиллик мустабид тузумдан сўнг Турон давлатимизни чинакам эркинлик, озодлик йўлига бошлай олмоқ ҳамда истиқлолнинг илк ва жасоратли раҳбари вазифасини ўтамоқ насиб этди. Бу Яратганнинг халқимизга бўлган чексиз иноятидир. Бунинг учун Оллоҳга чексиз ҳамду санолар айтиш баробарида, яратгандан узоқ йиллар юртимиз бошида Сиздек ҳалол ва покиза инсоннинг туришини сўраймиз.

Биз, аҳли дин, она Ўзбекистонимизга Сиз раҳнамо бўлганингиздан бошлаб, серқирра фаолиятингизни кузатиб, халқимиз ва Ватанимиз бахт-саодати, иқтисоду маънавияти йўлида қилаётган тарихий ишларингизни юксак қадрлаймиз, эҳтиром этамиз. Сизнинг бул хайрли ҳамда савобли ишларингизнинг натижаси ўлароқ Ватанимиз Ўзбекистон дунёга танилди ва танилмоқда!

Сизнинг бевосита ва билвосита кўмагингиз ҳамда рағбатингиз туфайли ислом дини ўзининг олий даражадаги маданияти ва адолатини кўрсатиб келган имом Бухорий юртида яна азонлар айтилиб, мўъмин-мусулмонларнинг диний эркинликлари қайтариб берилди. Сизнинг имом Термизий ва Баҳоуддин Нақшбандийдек боболаримиз хотирасини улуғлашдек буюк Ватаний ишларга бош-қош бўлишингиз қалбимизда келажакка чексиз умид ва ишонч чироғини ёқади. Буни чин юракдан эътироф этиб, тақдир эта билмасак, тепамизда Оллоҳ ҳаммасини кўриб турибди. Дин аҳлига бўлган самимий муносабат ва ғамхўрликка жавобан биз ҳам Сиз олиб бораётган тинчлик, осойишталик, биродарлик, миллий бирлик ва миллатлараро дўстлик сиёсатига янада астойдил, сидқидилдан хизмат қиламиз. Ватан ва эл-юртнинг каттаю кичик хизматларига лаббай деб жавоб берамиз!

Оллоҳнинг иродаси ила тепамизда соябон бўлиб турган қадрли Президент жаноблари! Юртимиз мустақиллиги, элимиз озодлиги йўлидаги улуғ курашда биз доимо Сиз — азиз инсоннинг ёнингиздамиз. Сизнинг бошчилигингизда миллат ва Ватан равнақи учун қилинадиган барча ишларда мададкормиз.

Сизга нафақат Ўзбекистон, балки бутун Туркистон ҳудудининг порлоқ келажагини таъминлаш, бу ҳудудда яшовчи барча қавм ва элатлар бахт-саодат йўлида қилаётган буюк тарихий ишларингизда муваффақият, ўзингизга сиҳат-саломатлик ва бағрибутунлик тилаймиз.

Сизга катта ҳурмат, камоли эҳтиром ила:

Мовароуннаҳр мусулмонлари идораси уламолар кенгаши

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

Андижон вилоят фаолларининг йиғилиши ишчанлик вазиятида ўтди. Унда шаҳар ва туман ҳокимликлари, халқ демократик партияси, саноат, қурилиш, транспорт ва жамоат ташкилотлари раҳбарлари, оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этдилар.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Жиззах ва Сурхондарё вилоятлари халқ депутатлари кенгашлари сессияларида сўзлаган нутқларидан келиб чиқадиган вазифалар ҳамда Андижон вилоят кенгаши сессиясидаги нутқида қўйилган вазифаларни амалга ошириш бўйича белгиланган тадбирларнинг бажарилиши масалалари муҳокама этилди. Вилоят ҳокими Қ. Обидов шу ҳақда маъруза қилди.

Фаоллар йиғилишида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши раиси Ш. Йўлдошев нутқ сўзлади. Йиғилишда кўрилган масала юзасидан тегишли тадбирлар белгиланди.

А. ҚУРОНБОЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

СУВ ҚУВУРИ ҚУРИЛИШИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ КЕРАК

Бухоро вилоят ҳокимлигида Дамхўжа — Навоий — Бухоро сув қувурининг қурилиши қандай бораётганлиги кўриб чиқилди. Кенгашда Ўзбекистон Вазирлар маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков, Республика вазирликлари ва идораларининг, сув қувурини қураётган ташкилотларнинг, вилоят ва туман идораларининг, шу жумладан Навоий вилояти идораларининг масъул ходимлари қатнашдилар.

Бухоро вилоятининг ҳокими Д. С. Ёдгоров ва сўзга чиққан бошқа кишилар икки вилоят учун ҳаётий муҳим бу иншоот қурилишида юз берган вазиятни таърифладилар. 1993 йилнинг биринчи чорагида қурилишда 348 миллион сўм ўзлаштирилгани таъкидланди. Ҳозирги вақтда тўғон қурилиши давом этмоқда. «Самарқандсовхозводстрой» трестининг бўлинмалари ўз соҳаларида ортда қолмоқда.

Қудуқларга кам вольтли электр тармоғи келтириш ишлари секин бажарилмоқда. Бундан ташқари республика Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги ташкилотлари «Дамхўжа» кичик станциясидан иккита қудуққа 10 киловатли линия қурилишини тугаллагани йўқ. Кенгашда қурилишдаги бошқа камчиликлар ҳам борлиги аниқланди.

Иншоот қурилиши пул билан таъминланган — бу гал республика бюджетидан 1 миллиард сўмга яқин пул ажратилган. Кенгашда сув қувурининг Навоийдан Бухорогача бўлган иккинчи навбатини қуришни тезлаштириш чора-тадбирлари белгиланди.

Кенгашда сўзга чиққан Ўзбекистон Вазирлар маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков қурилишнинг кечикишида «Жанубгазқурилиш» трестининг ҳам айби борлигини уқтирди. Бу трест раҳбарлари сув қувурини тезроқ ишга туширишнинг аҳамиятини тушуниб етмаётирлар. Шу йилнинг июль ойидаёқ сув қувурини ҳаво юбориб синаб кўриш, кузда эса Дамхўжадан Бухорога сув бериш учун бор кучни ишга солиш керак.

И. САФАРОВ,
(ЎзА мухбири).

• «ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»НИНГ 75 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

МЕН БУНИ ҲЕЧ УНУТОЛМАЙМАН

Эсимни танибманки, газетангиз мухлисиман. У энг оғир дамларда менинг мададкорим, ҳамсуҳбатим, ҳамиша севимли йўлдошим бўлиб келган.

Урушнинг оғир йиллари эди. 20—21 ёшларда бўлсам керак. Мен ҳам Ватанни душмандан озод этиш учун жангга отландим. Беш йил жанг қилдик. Ана шу даҳшатли жангларда ҳам газетангиз менга энг садоқатли дўст бўлиб келди. Мен билан доимо жангу жадалларда менга мадад бериб, жонажон Ўзбекистонимнинг нафасини ҳар қадамда сездириб турди. Мен қайси фронтда бўлмай газетангизни битта сонини ҳам канда қилмасдан олиб ўқиб турардим. У менга жуда катта маънавий, руҳий озуқа бериб, менинг ортимда шундай меҳрибон ўзбек халқи — Ўзбекистоним борлиги билан фахрланар эдим.

Мен ўша пайтда, 1942 йили «Қизил Ўзбекистон» газетасига обуна бўлиш учун редакцияга хат йўлладим. Менга тезда унинг янги сонини юбориша бошлади. Газетани 1945 йилнинг октябрь ойигача тинимсиз олиб турдим. Шунинг учун ҳам редакциянинг ўша даврда меҳнат қилган ходимларига миннатдорчилик билдираман. Агар улар саломат бўлсалар умрлари узоқ бўлсин, ўтганларнинг эса охирати обод бўлсин.

Урушдан қайтиб келганимдан сўнг ҳам севимли рўзномадан узоқлашмадим. Унинг ҳар бир сонини сабрсизлик билан кутиб ўқир эдим. Ҳозирги иқтисодий қийинчилик даврида рўзноманинг нархи қимматлашаётганидан қатъи назар мен унинг доимий ҳамроҳиман. Бироқ баъзида ҳозирги тинч даврда почта ходимларининг газетани ўз вақтида етказиб бера олмаётганига ачинасан, киши. Истагим, «Ўзбекистон овози» газетаси ҳар бир хонадонга кириб борса, ҳар бир хонадонга зиё бахш этса, нур устига нур бўлади. Чунки «Ўзбекистон овози» бизнинг она Ватанимиз — Ўзбекистоннинг овозидир. Овозинг дунё бўйлаб жаранглайверсин, менинг содиқ рўзномам!

Мамадали ЭРАЛИЕВ,
Уруш ва меҳнат фахрийси, иккинчи гуруҳ ногирони, Андижон вилояти Хонобод шаҳри, Анҳор кўчаси 21-уй.

«Ўзбекистон — Ватаним менинг»

Буюк Ғалаба байрами — 9 Май куни яқинлашган сари Улуғ Ватан уруши қатнашчилари билан учрашиб, суҳбатлашиш ғоят мароқлидир. Шу кезларда жанггоҳларда кечилган онлар хотирага олинади, бугунги кунимиз хотиржамлик ва осудалик билан ўтаётганлигига беҳад шукурлар айтилади.

Жумҳурият стенография ва машинада ёзув илмгоҳида Тўйчи ака Йўлдошевни ҳамма танийди. У Буюк Ғалаба байрамини яқинлаштирган жангчилардан бири. Жанговар хизматлари учун «Қизил Юлдуз», I даражали Улуғ Ватан уруши орденлари ва қатор медаллар билан тақдирланган. Ёшлар мураббийси сифатида ҳурмат қозонган.

СУРАТДА: илмгоҳ директори М. Собирова (чапда биринчи) жамоа номидан Тўйчи акани яқинлашиб келаётган байрам билан самимий қутлашмоқда. С. МАҲКАМОВ олган сурат.

● ПАРТИЯ АХБОРОТИ

ҲАЁТ БИЛАН ҲАМНАФАС

Биринчи Тошкент давлат тиббиёт институти профессор-ўқитувчилари ва талабалари ҳамда клиникаси ходимларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Ўзбекистон ХДП бошланғич ташкилотлари ташаббуси билан уюштирилган мазкур мажлисда олийгоҳ ректори Т. Даминов «Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» рисоласи ва бошланғич партия ташкилотларининг вазифалари» мавзусида маъруза қилди.

Маъруза ва унинг муҳокамасида иштирок этган профессор-ўқитувчилар, талабалар ва тиббиётчиларнинг фикр-мулоҳазалари асосида давримизнинг дастурий қўлланмасидан келиб чиқиб, жамоада амалга оширилиши керак бўлган ишлар белгилаб олинди.

Йиғилишда Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгашининг иккинчи котиби М. Қирғизбоев қатнашди ва сўзга чиқди.

* * *

Худди шу мавзуда Тошкент шаҳридаги Собир Раҳимов тумани «Мевазор» маҳалласи ҳудудий партия ташкилотининг ҳам йиғилиши ўтказилди. Унда иштирок этиб, сўзга чиққан уруш ва меҳнат фахрийлари замондошларимизга ҳамиша барқарор ишонч улашган, айни вақтда давлатимизнинг буюк келажаги учун ҳар бир киши масъулиятли эканини таъкидлаган рисоланинг тарихий қимматини алоҳида таъкидладилар.

Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши матбуот маркази.

«ИНСОН ВА ТАБИАТ» ТАНЛОВИ ҒОЛИБЛАРИ

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»ГА БИРИНЧИ МУКОФОТ

Республика табиатни муҳофаза қилиш жамияти ва Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси томонидан 1992 йилда «Инсон ва табиат» шиори остида ўтказилган республика танловининг якунлари чиқарилди.

Республика рўзномалари орасида «Ўзбекистон овози» таҳририяти биринчи мукофот ва биринчи даражали дипломга сазовор бўлди.

Иккинчи ўрин ва иккинчи даражали диплом «Правда Востока», «Ўзбекистон табиати» ва «Азия Юнпресс» ижодкорларига насиб этди. «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасига эса учинчи мукофот ва учинчи даражали диплом берилади.

ЭЛНИ ВАТАН МАНФААТИ БИРЛАШТИРАДИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Иқтисодий ислоҳот, аҳоли таъминотини яхшилашга ҳаракат ўз йўли билан бораверади. Шундай мақол бор: оч одамнинг қулоғига мусиқа кирмайди, яъни унга минг марта ташвиқот қилсангиз ҳам, у қорнидан бошқа нарсани ўйламайди. Чунки одамда аввало кайфият бўлиши керак. Шунда у қандайдир сезгир, кўнгли очиқ, нияти пок бўлади. Ана шундай пайтда унга ким тарбия беради, таъсир ўтказади? Албатта, сизлар. Ажойиб шеърларни ўқиганингда қандайдир ғурур, ифтихор туйғуси пайдо бўладики, одам ўзини ҳам руҳан, ҳам жисман ҳар нарсага қодир ҳис этади, буни мен сезганман. Айтмоқчиманки, сизларнинг кучингиз мана шунда, оллоҳ сизларга шундай иқтидор берган.

Одамларга шуни англатиш кераккн, бизга берилган имконият юз йилда бир марта келиши мумкин. Асосий масала шундан иборатки, мустақилликни сақлаб қолишимиз, уни келажак авлодларга омон етказишимиз, қадрини тўғри тушунишимиз лозим. Энди қаддимизни кўтаришимиз керак. Бизнинг еримиз, эл-юртимиз энди-энди эркин нафас оляпти. Лекин одам табиати шундайки, қийинчилик, оғирчилик билан келган нарсанинг қадрига етади, агар бирон нарса енгил йўл билан қўлга кирса, унинг аҳамиятини тушунмайди, қадрига етмайди. Қийинчилик билан, катта-катта талофотлар эвазига мана шундай истиқлолга эришса, уни қўлда қурол билан сақлайди, керак бўлса, жонини фидо қилади. Шуни унутмаслик кераккн, истиқлолимиз осонликча қўлга киритилгани йўқ.

Вилоятдаги раҳбарлардан бири истиқлол муқаддас нарса, лекин у қайта қуриш туфайли келди, деҳти. Мен бир учрашувда жамият маънавий инқирозга юз тутган, тилимиз, урф-одатларимиз йўқолиб кетиш олдида турган, миллатни миллат қиладиган нарсалар бутунлай топталган вазиятда истиқлолни қўлга киритиб, энди қаддимизни ростлаб олаётганимизни тушунмасангиз, агар мана шуни халққа тушунтиролмасангиз, шунга масъул бўла туриб, ўзингизни етакчи ҳис қила туриб, шуни охиригача етказолмасангиз, заиф ёки қўрқоқ бўлсангиз, тўғрисини айтиб, орамиздан чиқиб кетаверишингиз мумкин, дедим. Шундай вазиятдан фойдаланолмаса, ойдин келажакка олиб борадиган тўғри, асосий йўлда одамларга бош бўлолмаса, мустақиллик фақат нон билан чой эмаслигини, у, аввало, маънавий, яъни одамни одам қиладиган, миллатни миллат қиладиган тушунча эканини одамлар онгига сингдиролмаса, ундай раҳбарнинг кераги йўқ.

Ўзбекистоннинг келажаги буюклигига ишонамиз. Мана, чет элдан келган катта-катта олимлар, давлат арбоблари ҳам Ўзбекистон шу йўл билан кетаверса, 10—15 йилда энг тараққий этган давлатлар сирасига киради, деб таъкидламоқда. Шу боис мен битта шиорни, катта масалани ўртага қўймоқчиман. Яқинда Минскдаги учрашувда айтган, газеталарда босилиб чиққан гапимни одамларга, халққа етказишимиз керак. Ўзбекистоннинг бугун фақат битта йўли бор, у ҳам бўлса — ўзининг мустақиллигини мустаҳкамлаб, фақат олға юришдир. Бошқа йўл йўқ. Мана шу шиор маъқулми сизларга?

Энди бу шиорнинг ҳозирги мураккаб вазиятдаги маъносини халқимизга тушунтирмасак, шу пайтда иккиланиб турсак, келажак авлодга хиёнат қилган бўламиз. Агар ҳушёр бўлмасак, ўзимизни, бу муқаддас заминни, келажак авлод манфаатларини ҳимоя қилмасак, бизни ҳеч ким кечирмайди. Ҳозир қийин, лекин қайси даврда, қайси замонда эркинлик осонлик билан қўлга киритилган?

Буни сизлар жуда теран англайсизлар, бу гаплар юрагингизга яқин, деб ўйлайман. Шу нуқтаи назардан ўзаро фикр алмашиб, якдиллик билан ҳаракат қилишимиз зарур. Шу масалада, маънавий инқироздан чиқишда, сиз, қаламкашлар, энг асосий етакчисиз. Менинг фикрим шундай. Етакчи деганимнинг боиси шундаки, одамлар сизга эргашади, энг катта кучингиз, — бу — қалам, асарларингиз. Одамлар шунга муҳтож, улар сиёсий нуқтаи назардан уйғонди, лекин уларга маънавий озиқ жуда зарур.

Яна шуни айтиш кераккн, ўтмишнинг ижобий жиҳатлари ҳам бор эди. Хусусан, бир вақтлар ҳар ҳафтада сиёсий ўқув ўтказиларди. Ҳозир нима бўляпти? Мафкура масаласида нима қиляпмиз? Мафкурани ўзгартиришда, уни соғломлаштиришда ким нима қилиши керак? Бу сизларнинг соҳангиз, зиммангиздаги вазифа эмасми? Янги мафкуранинг асоси, хусусиятлари борми, йўқми? Ким бу дастурил-амалларни ишлаб чиқиши керак?

Яқинда мустақиллик тўғрисида гап кетганида, мен шундай бир муқояса қилдим. Биласиз, Мустақиллик майдонида катта бино бор. 20 қаватли. Лекин сизлар билмасангиз керак, ер остига ҳам шунга яраша пойдевор қурилган. Демоқчиманки, агар бинони сарбаланд қилмоқчи бўлсангиз, пойдевори бақувват бўлиши керак. Акс ҳолда, бир гирдобга тушса, бўрон турса, ер билан яксон бўлиб кетади. Миллатимиз чуқур илдизга эга. Бу — бизнинг бойлигимиз. Шундай экан, биномиз ҳам баланд, пойдевори мустаҳкам бўлиши керак. Энди қўрқмасдан бинони қаватма-қават кўтаришга асос бор, уни Оллоҳнинг ўзи берган, буюк аждодларимиз берган. Фақат битта шарт — бу бинони қураётганда ҳаммамиз аҳил бўлишимиз лозим.

Мен фикримни айтдим, агар маъқул топсангиз сизларнинг мулоҳазаларингизни ҳам билмоқчи эдим. Ўйлайманки, мақсадимиз бир. Менинг тилагим: сизлар ҳам бир бўлиб, бир оиладек ишласангиз, мен хурсанд бўламан, ўзимни мақсадга эришган, деб биламан. Чунки, бу Ўзбекистон учун керак. Миллат учун керак. Келгуси авлод учун керак. Ҳаммамиз мана шу улуғ мақсад йўлида хизмат қилсак, иншооллоҳ, мақсадимизга эришамиз.

Саид АҲМАД: Муҳтарам Президентимиз, Сиз амалга ошираётган ишларни кўриб-кузатиб турибмиз. Бизда ҳам муаммо кўп, кечирасиз, шуларни айтиб, бошингизни оғритишга тўғри келади. Менинг бир дардим бор. Бу дард шундан иборатки, Қодирий, Ойбек, Ғафур Ғулом, Миртемир, Абдулла Қаҳҳорлардан кейинги бизнинг авлод ҳозир 70 дан ошди. Ортимиздан жуда катта авлод келяпти. Бизлар шу даражага етишимиз учун 50 йил вақт кетди. Келаётганлар эса жуда талантли ёшлардир, улар 20—30 йил ижод қилиб қўйган. Ҳозир шундай иқтисодий қийинчилик даврики, уларни шу инқироздан сақлаб, омон олиб чиқолмасак, кейин гуноҳкор бўлиб қоламиз. Чунки бундай талантли авлодни етиштириш учун яна 40—50 йил керак бўлади. Уларни йўқотиб қўймаслигимиз керак.

Яқинда Хоразмга борганимизда шундан хурсанд бўлдикки, бир неча ёш ёзувчини вилоят ҳокими бағрига олибди. Иқтисодий ёрдам бериб турибди. 10 кишилик дастурхон 12 кишига ҳам етади. Ҳар бир вилоят 10 тадан иқтидорли ижодкорни шу қийинчиликлардан олиб чиқиб кетишда ёрдам берса, хурсанд бўлардик. Халқ етиштирган талантларимиз ўзини тижоратга ёки бошқа серпул соҳаларга уриб кетганидан кейин уларни қайтиб адабиётга олиб келиб бўлмайди.

ПРЕЗИДЕНТ: Саид Аҳмад ака, гапингизни тушундим. Менинг ҳам фикримча, ҳокимлар ёрдам бермаса, ўзининг ҳомийлигини кўрсатмаса, ҳеч нарса қилиб бўлмайди. Чунки уларга катта ҳуқуқлар берилган. Лекин ҳар қайси ҳоким ҳомийликни ўз номидан эмас, балки давлат номидан қилса, адолатли бўлар эди. Менинг таклифим шуки, агар ёш ижодкорларни ҳимояга олмоқчи бўлсангиз, бу ишда менга ёрдам беринглар. Махсус жамғарма тузайлик. Биз давлат ҳисобидан, керак бўлса, турли тижорат ва катта корхоналар жамғармасидан маблағ олиб берамиз. Буни «Ёш ижодкорлар жамғармаси» деб атасак ҳам бўлади. Пул етмаса, давлат беради. Бу жамғармага Ўзбекистоннинг келажаги учун жон куйдирадиган одамлар сармоясини берсин. Мен ҳомийлик қилишга тайёрман.

Иброҳим РАҲИМ: Олдимизда мустақилликни сақлаб қолиш ва янада мустаҳкамлаш масаласи турибди. Бунинг учун, аввало, халқимизнинг бирлигини сақлаб қолишимиз зарур. Айни пайтда мамлакатимиздаги барча миллат вакиллари Президентимиз сиёсатини қўллаб-қувватламоқда. Ана шу бирликни авайлашимиз керак.

Мустақил фикр юритадиган, тўғри ва ҳалол, жасур авлодни тарбиялаш давримизнинг долзарб муаммоларидандир. Бу соҳада фахрийлар катта иш қила олиши мумкин. Ҳозир республикамизда ярим миллион нафар фахрий бор. Уларнинг таъсири, йиллаб синовидан ўтган ақл-заковати тарбия соҳасида ижобий натижалар бериши аниқ.

Одил ЁҚУБОВ: Собиқ Иттифоқнинг айрим жумҳуриятларида СССРни қайта тиклаш истагида бўлган кучлар жонланиб қолди. Бу ҳаракатлар бизни ғоят ташвишга соляпти. Қалам аҳлининг ҳаммасида шу дард бор. Шунинг учун ҳам мустақиллик ҳақида гапларингиз ниҳоятда муҳим. Ёзувчининг, у ёзган асарнинг тақдири, биз амалга ошираётган ишлар тақдири шу халқнинг тақдири билан чамбарчас боғлиқ. Шу халқ озод бўлса, шу халқ эркин бўлса, унинг мустақил давлати бўлса, ёзувчининг ҳаёти ҳам, келажаги ҳам шунга боғлиқ. Шу маънода матбуотимиз, телевидениемиз бундан ҳам жанговар бўлса яхши бўлур эди. Биз ўзбек халқининг миллий туйғусига бағишланган бир кўрсатувда иштирок этдик. Афсуски, бизнинг чиқишимизга қаршилик қилганлар ҳам бўлди. Назаримда, халқнинг ғурурини кўтарадиган, унга ўзлигини англатадиган кўрсатувлар жуда зарур.

Биз энди қўрқмасдан халққа дилимиздагини айтиб, у билан бамаслаҳат иш қилишимиз керак, ҳаммамиз аҳил бўлиб, янги давлатни барпо этишда сизга ёрдам беришимиз лозим.

ПРЕЗИДЕНТ: Эртага эски Иттифоқ тузумини қайта тиклаш масаласи қўйилса, кимдир келиб орамизда шундай ҳаракат олиб борса, одамларимизнинг неча фоизи буни хайрихоҳлик билан қарши олади? Бу энг оғир, энг мураккаб, энг нозик, лекин энг керакли савол. Бу саволга ҳаммамиз виждонан, юракдан жавоб беришимиз керак. Нега деганда, виждон билан, иймон билан, диёнат билан ўйнашиб бўлмайди. Халқимиз орасида бир вақтлар унинг елкасига миниб, ҳақини еб, ҳукмдорлик қилиб юрган одамлар жуда кўп. Зеро, биз совет тузумида уч-тўртта авлодни кўрдик. Улар қандай тарбия олди? «Кремль юлдузи»га итоат қилмасанг, мансабда ўтирмайсан, деган гаплар бўлган. Кимки ўз юртини, ўз халқини сотмаса, мансабдан кетарди. Мустақиллик, халқнинг миллий анъаналари, ғурурини тиклашга қарши чиқадиганлар ўша тоифадаги одамлардир. Менинг хавотир бўлаётган жойим ҳам шу. Агар аҳил бўлсак, ўзимиздан сотқин чиқмаса, ўзбек халқини ҳеч ким енга олмайди. Орамизда эртани ўйламайдиган, шахсий манфаатини халқ, ватан манфаатидан юқори қўядиган кимсалар бўлмаслиги учун зиёлилар бизга кўмак бериши лозим. Токи бундайлар одамлар фикрини чалғитмасин. Аввало, виждон тоза бўлиши керак. Бугун ҳаммамиз миллатимиз, халқимизнинг, давлатимизнинг келажаги ҳал бўлаётган нозик даврда яшаяпмиз. Бу давр сиёсатни аниқ белгилаб олишни тақозо этади.

ШУКРУЛЛО: Ислом Абдуғаниевич, қадимдан ёзувчининг битта дарди бўлган. У ҳам бўлса — халқ озодлиги, ватан мустақиллиги. Ҳақиқий ёзувчининг бундан бошқа дарди бўлган эмас. Биз, мана, 130 йилча шу орзу билан яшадик. Ниҳоят, халқимиз мустақилликка эга бўлди.

Биз, Ўзбекистон — келажаги буюк давлат, деган сўзни сизнинг оғзингиздан эшитдик. Сиз ёзувчининг вазифаси нима эканини ҳам ошкора белгилаб бердингиз. Буюк давлат нима? Қандай қилиб буюк давлат эгаси бўламиз? Мустақилликка эришдик, мустақиллик ўзи нима? Уни қандай сақлаб қоламиз? Мана шуларни халққа биз — ёзувчилар тушунтирамиз. Бизнинг бошқа вазифамиз йўқ.

Афсуски, мана шу оғир вақтда бирлик билан, аҳиллик билан телевизордами, радиодами мана шу мустақиллик, эркинлигимиз ҳақида ҳаммамиз баб-баравар хизмат қилаётганимиз йўқ.

ПРЕЗИДЕНТ: Менда яна бир мулоҳаза бор. Биз маҳаллийчиликка, гуруҳбозликка чек қўйишимиз зарур. Бундай нарсаларни орамиздан кўтариб ташлашимиз керак. Бу ишимизга халақит беради. Дунёда ўзбек миллати битта. У хоразмликми, фарғоналикми, сурхондарёликми, фарқи йўқ — ўзбекдир.

Шукрулло ака айтган гапларда жон бор. Мен баъзан ҳайрон бўламан: катта-катта мансабдор одамлар, вазирлар нима учун куюнмайди? Нима учун жонини фидо қилмайди? Ёниб ишлайдиган одамлар қани? Кечирасизлар, қўпол бўлса ҳам айтишим керак, писмиқлар кўп. Ичидан пишганлар, шамолга қараб турадиганлар кўп. Энг ёмони — шу.

Яна бир гап. Шуни тўғри тушунинглар ки, одамни ҳурмат қилиш, унинг ишларини қўллаш — яхши одат. Хизматини эътироф этиш, кўз юмганидан кейин унга ҳайкал қўйиш, суратини ўрнатиш бошқа гап. Лекин раҳбар раҳбарлигини қилиши керак, раҳбарнинг ҳурмати бор, бу, аввало, миллатнинг ҳурмати. Лекин бунда мақтовларни ҳаддан ошириб юбормаслик керак, чегарадан ўтмаслик зарур. Одамга бу фойда эмас, балки зарар етказади. Шунинг учун газеталарда ҳадеб суратимни чиқараверишн шахсан менга ёқмайди! Мен бунга қаршиман, бу ҳурмат белгиси эмас. Тарғибот бўлиши керак, албатта, лекин уни ақлли одам бировнинг ғашига тегмайдиган қилиб, меъёрида ўтказиши лозим. Баъзан ҳижолат бўлиб кетаман.

Пиримқул ҚОДИРОВ: Маънавиятнинг умрбоқийлиги барчага аён. Шу жиҳатдан олганда, сизнинг «маънавият йўқ жойда тараққиёт йўқ» дейишингиз бизни беҳад қувонтиради. Зеро, шу мураккаб даврда иқтисодий муаммоларни ҳал этиш билан бирга маънавиятни ҳам унутмаслик жуда муҳим.

Ёзувчилар, зиёлилар доимо халқнинг маънавий баркамоллиги, инсоний қадри топталмаслиги учун жон куйдириб келган. Истибдод йилларида биз қорнимизга эмас, қадримизга йиғлаганмиз.

Ўтмишга муносабат маънавиятимизнинг ажралмас бўлагидир. Мозий ҳақидаги ҳақиқат ҳам авлодларни тарбиялайди. Шу ўринда мен 100 йиллик таваллуд тўйи яқинлашиб келаётган Абдулла Қодирий ҳақида, Чўлпон ва Фитрат ҳақида гапирмоқчиман. Чунки уларнинг интилиши, фаолияти халқни озод, эркин кўришга йўналтирилган эди. Улар эзгу мақсад йўлида қурбон бўлди. Афсуски, ҳалигача Қодирийнинг халқ зиёрат қилиши мумкин бўлган қабри йўқ. Ваҳоланки, у отиб ташланган жой маълум. Назаримда, озодлигимиз, мустақиллигимиз йўлида қурбон бўлганлар хотирасига зиёратгоҳ барпо этсак, халқимизнинг мард ўғлонлари олдидаги яна бир қарзимизни узган бўлар эдик.

ПРЕЗИДЕНТ: Мен ўтмишда кимнинг кимга ёмонлик қилганини қўзғаб, ҳозирги яхши муносабатларни бузишга қаршиман. Ёмонлар ўз жазосини олади. Қолаверса, энг оғир жазо — виждон азоби. Ундан қутулиш қийин.

Қодирий, Чўлпон ва Фитрат каби қаҳрамонларимиз хотирасини абадийлаштириш хусусидаги фикрингизга қўшиламан. Уларнинг улкан ҳайкалларини яратиш керак, токи халқимиз ўзининг жасур фарзандларига ҳурматини бажо келтириш имкониятига эга бўлсин.

МИРМУҲСИН: Ҳурматли Президент. Биз, шу ерда ўтирганлар ҳам, келолмаган ўртоқлар ҳам — ҳаммамиз сизни қўллаб-қувватлаймиз. Бу ишлардан ниҳоятда хурсандмиз, айтамизки, шу кунларга соғ-саломат етиб келиб, шу жамиятнинг мустақиллиги учун хизмат қилаётган эканмиз, бу биз учун жуда катта бахт. Ёзувчиларга жуда катта баҳо бердингиз, биз хурсанд бўлдик.

Абдулла ОРИПОВ: Ҳурматли Ислом ака, биз, катта-кичик адабиётчиларга тўғри йўлни яна бир карра эслатдингиз. Бизнинг оқсоқолларимиз жуда катта ҳаёт тажрибасига эга. Бу ўринда кўп гапларни такрорлаб ўтирмайман. Сиз аҳиллик ҳақида такрор ва такрор гапирдингиз. Яхши отга бир қамчи деганларидек, буни теран тушунамиз. Биз ҳаммамиз бир ота-онанинг болаларимиз. Биримизнинг бўйимиз сал баландроқ, биримизники пастроқ бўлиши мумкин. Лекин шунга қарамасдан, бир-биримиздан фазилат ахтаришимиз керак. Отахонлар мени кечирсинлар, ўша даврлар шунга ўргатганми, биринчи навбатда нуқсон ахтаришга одатланиб қолган эканмиз. Шунинг учун беайб — парвардигор, деймиз, агар бир-биримизга кечиримли бўлиб, бағрикенглик билан бу дунё ўткинчи эканини ҳар соат, ҳар фурсатда эслаб, қўлни қўлга бериб ишласак, мустақиллигимизни мустаҳкамлашда биз, ёзувчилар, элга намуна бўламиз, деб ўйлайман.

Ислом ака, мен ҳам идорада ишлайман, шу идорамизнинг вазифасига кўра ёзувчиларимизнинг ҳақ-ҳуқуқини ҳимоя қиламан. Ҳозир тўланаётган қалам ҳақи жуда оз, кечирасиз, шуни ўйлаб кўрсангиз.

ПРЕЗИДЕНТ: Бу масалани ҳал қиламиз, кўпчиликнинг фикрини жамлаб, аниқ таклиф билан кирсангиз, гаплашамиз.

Озод ШАРОФИДДИНОВ: Ислом ака, тушунаман, маблағ масаласи жуда оғир. Лекин, шунга қарамасдан, зиёлиларнинг, хусусан, профессор-ўқитувчиларнинг маоши масаласига эътибор берилса, яхши бўлар эди. Иккинчи айтмоқчи бўлган гапим шуки, ёзувчилар албатта мустақиллик учун, юртимизнинг тинчлиги учун курашади. Бу ерда ёзувчиларимизнинг бирлашиши ҳақида, гапирилди, дарҳақиқат, аҳиллик керак. Бирлашиш, тўғрироғи, қандай асосда бирлашиш ҳақида талаб қўйяпмиз. Шу ҳал этилса, бас.

Эркин ВОҲИДОВ: Халқ манфаатини ўйлаб Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг бошини қовуштириш йўлидаги саъй-ҳаракатларингиз таҳсинга лойиқ. Мана, бугун биз, ёзувчиларнинг ҳам бошини қўшиб, аҳилликка чақирмоқдасиз. Истеъдоднинг табиати ҳар хил бўлса-да, ватан манфаати, халқ бахти йўлида бирлашиш унга хосдир.

Истиқлол мафкураси ҳақида гап борар экан, ноширлик фаолиятини тартибга солиш муҳимдир. Чунки ҳозир ўзини ношир эълон қилиб, савияси саёз асарлар нашр этаётган нашриётлар кўпайиб кетди. Олий Кенгашдаги қўмитамиз бу борада яхши қонун лойиҳасини тайёрлади. Навбатдаги сессияларимиздан бирида уни муҳокамага қўйиб, тезроқ қабул этсак, бу қонун маънавиятимизнинг юксалишига хизмат қилган бўлур эди.

Жамол КАМОЛ: Ислом ака, боя мустақилликни қандай қилиб сақлаб қолиш, қандай қилиб мустаҳкамлаш масаласини ўртага қўйдингиз. Мафкура ҳақида гап қўзғалди. Менимча, давлат тизимида мафкура билан шуғулланадиган, истиқлол идеологияси билан узлуксиз банд бўладиган кишилар, маълум бўлимлар бўлиши керак.

Ҳар бир халқнинг юзи бор, қиёфаси бор. Аэропортдаги ҳолат Ўзбекистоннинг обрўсини тўкяпти. Чегара хизмати билан божхона хизматида ўзбек тилини биладиганлар ишлаши керак.

ПРЕЗИДЕНТ: Сизлар ёзувчисизлар, шундан фойдаланиб бир нарсани айтишим керак. Тарихимизга назар солсангиз, шу нарса аён бўладики, амал талашиш, мансаб талашиш ёмон офат бўлган. Бу жуда хунук иллат, демоқчиман. Шу нуқтаи назардан қараганда, бизни бирлаштирадиган битта ғоя бўлиши керак. У ҳам бўлса, шу ватаннинг, шу тупроқнинг, эл-юртнинг манфаатидир.

Иброҳим ҒАФУРОВ: Ислом Абдуғаниевич, боя айтганингиздек, стратегик ғоя нуқтаи назаридан миллий концепциямизни ишлаб чиқишимиз, илдизларимизни бутун жаҳонга ёйишимиз керак. Илдизи жаҳонга ёйилмаган халқ ҳеч қачон ривожланиб, тараққий этган эмас. Мен истар эдимки, ўша сиз ўтказаётган сиёсат — ёшларни тўхтовсиз чет элларга юбориш жараёнини тезлатиш керак. Ёшларимиз чет элларга, тараққий этган мамлакатларга мунтазам бориб турса, илғор технологияни ўрганса, мустақиллигимиз мустаҳкамланаверади.

ПРЕЗИДЕНТ: Мана шу ғояни ишлаб чиқиш керак. Амир Темур даврини бошқатдан ўрганишимиз лозим. Нега деганда, Амир Темур тузукларини ўқисам, худди бугунги замоннинг катта-катта муаммоларига жавоб топгандек бўламан. Шунинг учун стратегияни жуда пухта ўйлаш керак. Балки ота-боболаримиз қолдирган меросдан фойдаланиб, ўзимизга хос, ўзимизга мос стратегияни ишлаб чиқиш керак бўлади. Биласизлар, менинг икки китобим босилиб чиқди. Аслида китоб ёзиш, бу — сизнинг ишингиз. Уни боя айтилган концепцияни белгилаш, бўшлиқни тўлдириш йўлидаги уриниш деб тушунишингизни хоҳлардим.

Аслида сизлар билан сиёсатчилар — миллий ғурур, миллий ҳисни тушунадиган одамлар, шу иш билан шуғуллланса яхши бўлар эди. Мана шу масалада пухта ишлашимиз керак. Хилма-хил фикрларни бирлаштириб, битта маъно чиқариш лозим. Ўзбекнинг миллий ғурури нимадан иборат? Ўзбекнинг энг асосий фазилатлари, асосий хислатлари нималарда намоён бўлади? Мерос имизнинг асосий қирралари, сабоқлари нима? Бизга номақбул томонларини ҳам айтдим. Миллатни бирлаштиришга халақит берадиган нарсалардан озод бўлишимиз керак. Миллатимиз ҳозир шаклланяпти. Шу масалаларни чуқурроқ ишлаш зарур. Акс ҳолда бўшлиқни нима билан тўлдирамиз? Президентнинг ғоялари бу — битта одамнинг гапи, уни ривожлантириш, маъносини кенгайтириш, тўлдириш керак. Мен шахсан шунинг тарафдориман ва сизларни шунга даъват этаман.

✦

Йиғилишда адиблардан Ўткир Ҳошимов, Барот Бойқобилов, Муҳаммад Али, Худойберди Тўхтабоев, Ҳамид Ғулом, Хайриддин Султон, Хуршид Даврон ҳам Президент олиб бораётган ички ва ташқи сиёсатни қўллаб-қувватлашларини баён қилдилар. Шу билан бирга, ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар ҳақида фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Республика Президентининг қалам аҳли билан суҳбати самимий вазиятда ўтди. Унда халқнинг маънавиятини юксалтириш, ўзлигини танитиш борасида амалга оширилиши лозим бўлган ишлар батафсил муҳокама қилинди. Ижодкорлар олдида турган муаммолар, уларни ҳал этиш йўллари, ёзувчининг жамиятдаги ўрни, халқ олдидаги бурчи хусусида гап борди.

(ЎзА).

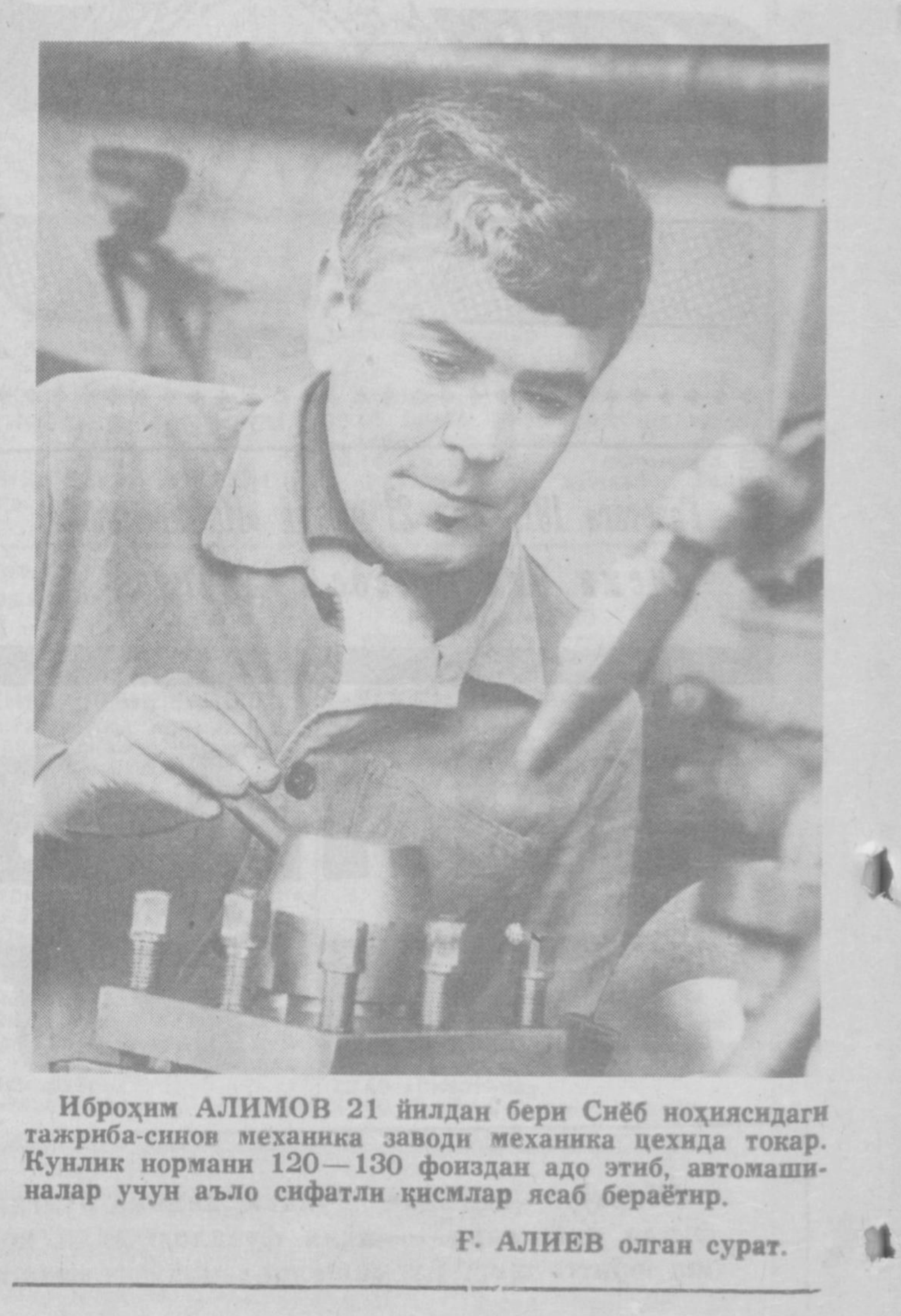

Иброҳим АЛИМОВ 21 йилдан бери Сиёб ноҳиясидаги тажриба-синов механика заводи механика цехида токар. Кунлик нормани 120—130 фоизда адо этиб, автомашиналар учун аъло сифатли қисмлар ясаб бераётир.

Ғ. АЛИЕВ олган сурат.

ХДП ҳаётидан

ИСТИҚЛОЛГА САДОҚАТ — МЕҲНАТДА МАТОНАТ

Чирчиқ шаҳрида И. А. Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» ва «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» рисолаларига бағишланган ХДП аъзоларининг умумшаҳар йиғилиши бўлиб ўтди.

ЙИҒИЛИШДАН ОЛДИН

Шаҳар ХДП кенгаши биринчи котиби Озод СОИПОВ: —

— 730 аъзомиз бор. Уларнинг хоҳиш-истакларини инобатга олиб, Президентимиз Ислом Каримовнинг китобларида баён этилган истиқлол дастурини амалга ошириш юзасидан фикрлашиб олиш учун тўпландик. Унда 70 дан ортиқ миллат вакиллари қатнашмоқда. Бундан ташқари шаҳар корхоналари, муассасалари, олий ўқув юртлари, касаба уюшмалари, ёшлар ташкилотлари вакиллари, ишбилармонлар, маҳалла қўмиталарининг раислари, хотин-қизлар кенгаши вакиллари, уруш, меҳнат фахрийлари ва байналмилалчилар қатнашмоқдалар. Мақсадимиз — Президентимиз дастурини изчил амалга ошириш юзасидан жойлардаги партия ташкилотларининг вазифаларини аниқ-равшан белгилаб олишдир.

«Электрохимпром» заводи бошланғич ташкилоти котибининг муовини Саттор ЁҚУБОВ:

— Бошланғич ташкилотимизда 100 нафар ХДП аъзоси бор. Албатта, бу ҳали оз. Очиғини айтганда, мақтанадиган жойимиз йўқ. Негаки, бизга илгари хом ашё Россиядан келтириларди. Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида ишлаб чиқариш унумдорлиги пасайиб кетди, цехларимиз тўла қувват билан ишламаяпти. 2 мингга яқин нафақахўрларимиз бор. Шундай бир шароитда ХДПга ишчилар ишончини ошириш ва мустаҳкамлаш ниҳоятда зарурдир. Бошланғич ташкилот уларга ғамхўрликни ўз бўйнига олди. Нафақахўрлар кенгаши фаол иш олиб бормоқда. Яна бир истак: ҳозирги иқтисодий аҳвол ҳақида мамлакатимизда ҳар уч ойда ва йилда ҳамма соҳалар бўйича статистик маълумотлар бериб борилса. Вазирликларнинг вакиллари ана шу ҳақда ахборотлар бериб боришса. Президентимизнинг истиқлол дастурида белгиланган жуда яхши режалар қадамба-қадам қандай амалга оширилаётганини халқимиз билиб борса истиқлолга ишончи янада ортган бўларди.

ЙИҒИЛИШДА

Маданият саройида бўлиб ўтган йиғилишда сўзга чиққанларнинг нутқларини тинглаб, битта ягона хулосага келасан киши: республикамиз Президенти Ислом Каримов рисолаларида мамлакатимизда ислоҳотлар йўлининг назарий ва ғоявий йўналишлари аниқ-равшан белгилаб берилган. Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида Президентимиз илгари сурган 5 концепцияга риоя қилиш ҳар бир жамоа, партия ташкилоти, ҳар биримизнинг бурчимиздир. «Чирчиқсельмаш» заводи партия ташкилотининг котиби Х. Қодировнинг бизда ХДП аъзоларининг сони оз бўлсада, жамоанинг қўллаб-қувватлашига таянамиз, деган гапида жон бор. Трансформатор корхонаси директори Р. Саримсоқов ХДП ташкилотлари фақат тарбия билан эмас, иқтисодиёт билан ҳам шуғулланиши зарур, деганида амалий ишлар ҳар қандай партия ташкилотининг иш мезони эканлигини назарда тутди. Шаҳар уруш ва меҳнат фахрийлари кенгаши раиси П. Золотарев истиқлолимизнинг илдизи чуқурлигини, яхши анъаналаримизни давом эттириш ва кўпроқ амалий ишлар билан истиқлолни яқинлаштириш лозимлигини уқтирди. Бунинг учун эса барча шарт-шароитлар муҳайё: Ўзбекистонда осойишталик ҳукмрон. Ўзбекистон ўтга чидамли ва қийин эрийдиган металлар комбинати директори В. Пак партиядошлар фикрини қувватлаб, ХДП аъзолари корхоналарнинг ишлаб чиқариш масалаларига фаол аралашиб, иш жойларида амалий иш билан ўзларини намоён қилишлари ҳозирги кунда муҳим эканлигини таъкидлади.

Шаҳар ҳокими Д. Т. Азизхўжаев маърузаси йиғилганларда катта қизиқиш уйғотди. Улар кўпгина амалий ва фойдали таклиф ва мулоҳазалар билдирдилар. ХДП Тошкент вилоят Кенгашининг биринчи котиби Ў. Т. Турғунов Чирчиқ шаҳар кенгаши олдида турган аниқ вазифаларга батафсил тўхтади.

ЙИҒИЛИШДАН КЕЙИН

Президентимиз И. А. Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» ва «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» рисолаларига бағишланган умум шаҳар йиғилиши шаҳар меҳнат аҳлини янги амалий вазифаларга чорлади. У қабул қилган қарорда белгиланган очиқ-ойдин вазифаларни изчил амалга ошириш юзасидан муваққат нуфузли комиссия тузилди. У вақти-вақти билан қилинган ишлар ҳақида ҳисобот бериб туради, келгуси йилнинг февраль ойида эса худди шундай умумшаҳар йиғилишида қилинган ишларга якун ясайди.

«Рамазон» маҳалласи партия ташкилоти котиби Ў. ЙЎЛДОШЕВА:

— Шу йил 10 апрелда бўлиб ўтган шаҳар қурултойидан сўнг 15 кун ўтгач, маҳалламизда ХДП бошланғич ташкилотини туздик. Ҳозир 12 аъзомиз бор. Маҳалламиз аҳли ҳудуди бир оила аъзоларидек аҳил яшашади. Ўйлайманки, бугунги йиғилишдан кейин шаҳримиз маҳаллаларида ҳам янги партия ташкилотлари тузилади.

Аҳолининг кам таъминланган табақаларини ижтимоий ҳимоя қилаётган, қуйи партия ташкилотлари фаолиятини жонлантиришга интилаётган Чирчиқ шаҳар кенгаши омманинг ҳақиқий етакчисига айланиши учун ўз фаолиятида қандай бурилиш ясашини келажак кўрсатади.

Ҳ. ИКРОМОВ,
«Ўзбекистон овози»нинг махсус мухбири.

РАҚҚОСА ХИРОМ ЭТГАНДА

Пойтахтимизда гўзал баҳор фаслининг тўрт куни ўзгача тароват, ўзгача руҳ билан ўтди. Ўзбекистон Маданият ишлари вазирлиги халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар жумҳурият маркази, Ўзбекистон давлат телерадиокомпанияси ҳамкорлигида Мукаррама Турғунбоева таваллуд топган куннинг 80 йиллигига бағишланган «Рақс-93» республика кўрик-танлови вилоятлардан келган ёш рақкосалар ҳаётида унутилмас воқеа бўлиб қолади.

Ҳамза номидаги театрда икки кун давом этган ёш рақкосалар беллашуви ҳаяжонли ўтди. Кўрик-танловни очган Ўзбекистон маданият ишлари вазирининг муовини Н. Иброҳимова жумҳурият рақс санъатининг гултожи Мукаррама Турғунбоева хотирасини ёдга олиб, машҳур рақкоса бутун ҳаёти давомида вилоятлардаги рақс ихлосмандларига катта эътибор билан қараб келганини алоҳида таъкидлади.

Қуръа ташлаш натижасига кўра Сирдарё вилояти ёш ҳаваскорлари танловни бошлаб бердилар. Театр саҳнаси Ўзбекистонимизнинг турли гўшаларидан келган санъат шайдоларининг дилрабо қўшиқлари, зебо рақслари билан гўзаллашиб кетди. Рақкосалар санъат чаманининг турфа гуллари янглиғ хироми билан бу ерга йиғилганлар қалбини ром этди. Кўрик-танлов Самарқанд вилояти ҳаваскор ёшларининг чиқиши билан ниҳоясига етди.

Республика хореография билим юртининг директори И. Ҳасанов раҳбарлигидаги ҳакамлар ҳайъати рақкосалар маҳоратини холисона баҳолашга ҳаракат қилди. Кўрик-танловда ҳеч нарса эътибордан четда қолмади. Ҳаваскорлар эгнидаги либослар ҳам, миллий чолғу асбоблари ижроси ҳам, саҳна безаклари ҳам — ҳамма-ҳаммаси ҳакамлар диққатида бўлди.

Кўрик-танлов якунига кўра иккита биринчи ўрин Андижон вилояти халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар марказига ҳамда Фарғона вилоятининг рақкосалар гуруҳига берилди. Иккита иккинчи ўрин «Наманган гуллари» рақс дастаси ва фарғоналик рақкоса Умида Нуриддиновага, учта учинчи ўрин Самарқанднинг «Дарғом тароннаси» рақс гуруҳига, Андижонлик рақкос Одилжон Аминовга, наманганлик ёш рақкоса Замира Усмоновага насиб этди. Қорақалпоғистонлик рақкосалар танловда фаол иштирок этгани учун тақдирланди.

Якшанба куни Халқлар дўстлиги саройида якунловчи концерт бўлди. Муҳташам сарой саҳнаси анвойи чаманзорга айланиб кетди. Вилоятлардан келган ҳаваскорлар хиром айлаган «Тановор» рақси ўзбек миллий рақс санъати устаси Мукаррама Турғунбоева анъаналари давом этаётганини кўрсатди.

Якунловчи концертда М. Турғунбоеванинг юртдошлари — хонандалар Қобилжон Юсупов, Охунжон Мадалиев, Маъмуржон Тўхтасинов, шунингдек Ўлмас Саиджонов, қизиқчи Абдуллажон Акбаров ҳам томошабинларни хушнуд этдилар.

Концертда Республика Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев ҳозир бўлди.

С. ҚИЛИЧЕВА,
ЎзА мухбири.

• УСТОЗЛАР ХОТИРАСИ •

Умрлар бўладики, улар асрларга татийди. Чунки улар халқ учун, эл-улус тараққиёти учун сарфланган бўлади. Ўзбек халқининг фани ва маданияти тараққиётига улкан ҳисса қўшган ёрқин сиймолар борки, уларнинг умри маърифий олам учун ибратлидир. Фанимиз улуғ сиймолари бўлмиш Қори Ниёзий, Ҳабиб Абдуллаев, Обид Содиқов, Иброҳим Мўминов каби алломалар сафида Яҳё Ғуломовнинг ҳам номи борлиги шак-шубҳасиздир. Миллий ғурури тўлиб-тошган, ўзбек халқининг фахрига айланган ўта пок, халқпарвар олим Яҳё Ғуломов ҳаёт бўлганида бугун 85 ёшга тўларди.

Ўзбекистон заминида археология фанининг чинакам отаси бўлган Яҳё Ғуломов ҳаётда ҳам, илмда ҳам ҳалол, ҳақгўй инсон эди. Ўрта Осиё Россияга ихтиёрий қўшилган, деган сохта фикрларга умрининг охиригача қарши турди ва у шу қарорини дадил ҳимоя қила олди.

ЎЗБЕК АРХЕОЛОГИЯСИНИНГ ОТАСИ

Яҳё Ғуломов 1908 йил 1 майда Тошкент шаҳрининг Шайхонтоҳур даҳасидаги Оқмачит маҳалласида зиёли оилада туғилди. Отаси Ғуломхон махзум ўқимишли киши бўлиб, Тошкентдаги Хўжа Аҳрор мадрасасида мударрис, оналари Сорахон ая отинлик қиларди, яъни ёшларга сабоқ ўргатарди.

Катта оила бошлиғи Ғуломхон махзум вафот этгач, болаларни боқиш ва тарбиялаш Сорахон аянинг зиммасига тушади. Ая фарзандлари Яҳё ва Саидаҳмадларни эски шаҳарда ташкил этилган «Намуна» мактаб-интернатига беради. Бу мактаб етти йиллик бўлиб, маҳаллий ўзбек зиёлиларининг катта гуруҳини тарбиялаб вояга етказишда маълум из қолдирган таълим ўчоғи эди. Мактабда ўқиб юрган кезлари ўқитувчилари раҳбарлигида Қирғизистоннинг Арашон тоғларига, кейинги йилда эса Самарқандга саёҳатга чиққан. Яҳё Ғуломов ўтмиш сирларини билишга ўзида кучли бир интилиш сезади. У ўрта мактабни тугатгач, Тошкентдаги эрлар билим юртида ўқийди. Билим юртини тамомлаб, бошланғич мактабда ўқитувчилик қилади. Аммо ёшлик чоғиданоқ илмга ҳавас қўйгани туфайли олий маълумот олиш мақсадида Самарқандга йўл олди. 1927 йилдан бошлаб Ўзбек Давлат Педагогика академияси ижтимоий ва иқтисодий бўлимида ўқий бошлайди. Самарқанддаги бу олий дорилфунунда машҳур олимлардан: Бўлат Солиев, Мусо Саиджонов, Василий Лаврентьевич Вяткин ва бошқалар маъруза ўқир эдилар. Яҳё Ғуломов кейинчалик устози Бўлат Солиевни хотирлар экан, уни араб, форс ва туркий тилларни мукаммал биладиган чуқур билимдон олим сифатида таърифлайди. Бўлат Солиевнинг маърузаларидан олган билимлари натижасида Яҳё Ғуломовда археология фанига қизиқиш ортади. Унинг бу қизиқиши Самарқандда олиб борган археологик қазишлар билан ўша пайтларда шуҳрат топган шарқшунос олим ва археолог В. Л. Вяткин билан бўлган учрашувлардан кейин яна ортади.

Яҳё Ғуломов мустақил археологик тадқиқотларни илк бор 1936 йилда қадимги Хоразм ерларида дўсти Турди Мирғиёсов билан биргаликда бошлайди. 1937 йилда унинг экспедициясига археолог А. И. Тереножкин ва архитектор Б. Н. Засипкинлар жалб этилади. Я. Ғуломов қадимги Хоразм ерларида бошланган дастлабки археологик изланишлар тўғрисида ҳикоя қилар экан, ўз эсдаликларида шундай деб ёзади: «Барханли қумликлар билан қопланган, тақирлардан иборат бу зимзиё кўҳна ўлкада на машина ва на от-арава юра олар эди. Отрядимизнинг асосий транспорт воситалари устига ҳуржунларда озиқ-овқат, кўрпа-тўшак, палатка, планшет, теодолит ҳамда қозон-товоқ ва қумғон ортилган 5-6 эшаклардан иборат эди». Яҳё Ғуломов хўжаликнинг асоси ҳисобланган суғориш тарихи билан жиддийроқ шуғулланишни бош масала деб ҳисоблади. Шу туфайли Қорақалпоғистоннинг жанубида, қадимги суғорилган ерларда сақланиб қолган Нилқалъа, Норинжон ва Гулдурсун каби қалъаларнинг харобаларини очишда ва бу кўҳна ўлкани қачонлардир оби ҳаёт билан таъмин этган қадимги суғориш тармоқларининг қуруқ ўзанларини ўрганишда ушбу йўналиш асос қилиб олинди. Чунки шундагина Ўрта Осиёнинг қадимги маданият масканларидан ҳисобланган Хоразмнинг ўзлаштирилиб обод этилиш тарихи, қадимги маданияти ва бу ўлка аҳолисининг социал-иқтисодий муносабатлари билан боғлиқ бўлган қатор масалаларга аниқлик киритилган бўларди.

Ўттиз еттинчи йилнинг кузида Яҳё Ғуломов С. П. Толстов раҳбарлигидаги Хоразм экспедициясига Ўзбекистон ССР Фанлар комитетидан жалб этилади ва у ўша экспедиция раҳбарининг Ўзбекистон номидан ўринбосари, — археолог сифатида ишлади. Бу экспедиция иштирокчилари Қизилқумда археологик изланишларни олиб бориб, барханли қумликлардан иборат қадимги ўлкада сон-саноқсиз улкан қалъаларнинг харобаларини, суғориш тармоқларининг қолдиқларини текширишга киришди. Бу ҳақда Яҳё Ғуломов ўз эсдаликларида: «Мен Ўзбекистон ССР Фанлар комитетининг археологи сифатида С. П. Толстов билан биринчи дафъа ўша йили Қизилқумда Хоразм археологик экспедициясида бирга ишладим. Ҳозирги Тўрткўл ва Беруний районларининг Амударёга ёндашган тор ва чўзиқ воҳалардан ташқари шарқроқда жойлашган бепоён чўл қўйнида хом ғиштдан, пахсадан қурилган улуғвор қалъалар, қадимий каналлар ўзани кўмилиб ётарди. Чексиз қум барханлари оша автомашинада юриш у ёқда турсин, ҳатто от-аравада ҳам ўтиб бўлмас, туялардан бошқа улоқ йўқ эди» — деб ёзган эди. Бу ердаги тадқиқотларни ўтказишда VII-VIII асрларга оид Тешикқалъа харобасини қазиш билан бирга теварак-атрофни шу ердан қатнаб туриб текшириш энг яхши усул деб танланган, С. П. Толстов таклиф этган бу иш усули кейинчалик бошқа экспедициялар учун намуна бўлди. Тешикқалъадан топилган мис ва кумуш тангалар, рўзғор анжомлари, бинокорлик материаллари, чигит доналари, узум уруғлари, мева данаклари, кийимбош қолдиқлари асосида Хоразмнинг илк феодализм давридаги ҳаёт тарзини тўла тасаввур қилиш имконини берди.

Яҳё Ғуломов ўз тадқиқотларида Шарқ қўлёзмаларини, ҳужжатларини, бадиий асарларни кенг татбиқ этиб, кўплаб ўрта аср шаҳарлари ҳақидаги маълумотларни кашф этади. У Хоразм воҳасидаги шаҳарларни ўрганиш жараёнида Хива шаҳрига алоҳида диққат қилиб, унга оид кўплаб тадқиқотлар олиб боради. Бу изланишларнинг самараси ўлароқ 1941 йилда Яҳё Ғуломовнинг «Хива шаҳри обидалари» номли илмий асари босилиб чиқади. Бу асар Хива шаҳрининг тарихий обидаларига бағишланган бўлиб, унда шаҳардаги меъморчилик санъати намуналари тадқиқ этилган. Қадимий обидаларни тавсифлар экан, Яҳё Ғуломов инқилобгача Хивада олтмишдан ортиқ мадраса бўлганлигини ёзади. Бу илмий асарни ёзишда ва Хивадаги тарихий обидаларни ўрганишда Яҳё Ғуломовга араб алифбосини билишлиги ҳам жуда қўл келади. Масалан, Саид Аловуддин мақбарасидаги қабр тошини ўрганиш вақтида абжад ҳисобига асосланиб қабр тошидаги «меъмори файз» сўзидан 1241 ҳижрий йилини ҳисоблаб чиқади. Асар сўнгида муаллиф Хивадаги 64 мадрасанинг рўйхатини келтиради. Бу рўйхат жадвал шаклида тузилган бўлиб, ҳозирги кунгача тарихчи олимлар учун муҳим манба сифатида хизмат қилмоқда. Жадвалда Хивадаги мадрасаларнинг номларини ва қурилган йилдан тортиб, уларнинг ҳар биридаги ҳужраларнинг сонигача, ажратилган вақф ерининг миқдоригача келтирилади. Орадан кўп ўтмай Яҳё Ғуломов ушбу монография асосида «Хива ва унинг обидалари» мавзуида тарих фанлари номзоди илмий даражасини ҳимоя қилади.

Устознинг ўз тадқиқотлари учун Хоразмни танлаши бежиз эмас эди. Хоразм сув иншоотлари ёрдами билан сунъий суғориш системасини шарқ деҳқончилигининг асоси қилиб қўйган улкан Шарқ территориясининг бир қисмидир. Хоразмни ўрганиш чоғида Яҳё Ғуломов шу ерлик кексаларнинг хотираларини ва суғоришга оид халқ ривоятларини тўплади. Ниҳоят у кўп йиллик археологик текширишлар, қадимги қўлёзмалар таҳлили ва этнографик маълумотлар асосида «Хоразмнинг суғорилиш тарихи. Қадимги замонлардан ҳозиргача» мавзуида 1950 йилда докторлик диссертациясини ёқлади. Олим бу мавзу устидаги ишларни давом эттириб, Хоразмнинг суғорилиши тарихи, Қадимги замонлардан ҳозиргача» деб номланган катта монография тайёрлаб, 1957 йилда рус тилида, 1959 йилда ўзбек тилида нашр эттирди.

1955 йилда Яҳё Ғуломовга профессор илмий унвони берилди. Бир йилдан кейин эса Ўзбекистон Фанлар академиясига мухбир аъзо этиб сайланди. 1958 йил 18 июнда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Фармони билан Яҳё Ғуломовга Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби фахрий унвони берилди. 1966 йил 25 февралда Яҳё Ғуломович Ғуломов Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги этиб сайланди. Устознинг 80 йиллигида Ўзбекистон Фанлар академиясининг археология институтига Яҳё Ғуломов номи берилди.

Яҳё Ғуломовнинг илмий фаолияти кўпқиррали бўлиб, у Ўзбекистон тарихи ва маданиятининг ҳали фанга номаълум саҳифаларини ёритиш йўлида тинимсиз тадқиқотлар олиб борди. Ўзбекистон тарихининг қадимий даврларини ёритиш ишлари ҳам бевосита Яҳё Ғуломов фаолияти билан боғлиқдир. У тош ва бронза даврини ўрганиш ва унга оид жойларни очиш учун ташкил этилган бир неча отрядларга раҳбарлик қилди. Неолит даврига оид Дарвозақир ва бронза асрига оид Замонбобо қабристонини очиш ишлари ҳам Яҳё Ғуломов фаолиятига тегишлидир. Унинг раҳбарлигидаги комплекс экспедиция Зарафшон ва Қашқадарё ўзанларида тош, бронза, илк темир, антик ва илк феодализм даври тарихини ўрганиш бўйича ишлар олиб боради. Бу отряд мазкур ҳавза бўйлаб изланишлар олиб бориб, Нурота тизмаларининг шимолий ва жанубий ён бағирларидан то Амударё қирғоқларигача шимолдан Томди районидан то жанубдаги Аму-Бухоро каналигача текшириб чиқади. Натижада Қоратовнинг жанубий тизмаларида тош асрига оид чақмоқтош кони ва ибтидоий устахоналар очилади. Бундан ташқари Яҳё Ғуломов раҳбарлик қилган Фарғона отряди палеолит, мезолит ва неолит даврларига оид жойларни очади. Бу ерларда Занбар, Дарозкўл, Янгиқадам каби 60 дан ортиқ номдаги қадимги маконлар кашф этилади. Бу тадқиқотлар натижасида Ўзбекистон ҳудудининг қадимий тош асри даврида ҳам инсонлар яшаганлиги ҳақида янги маълумотлар фанга маълум бўлади. Бу даврларда Ўзбекистон ҳудудида яшаган инсонларнинг ҳаёт тарзи бевосита табиий шароитга ва табиатга чамбарчас боғлиқ эканлиги Яҳё Ғуломов томонидан илгари сурилган фикр эди. Олимнинг таъкидлашича, одамлар кўпроқ сув ҳавзаларига яқин жойларда, кўл ёқаларида овчилик ва балиқчилик билан шуғулланганлар. Сувлар камайиши билан ёки дарё ўзанлари ўзгариши билан одамлар ҳам кўчиб, силжиб юрган.

Яҳё Ғуломов биринчилардан бўлиб археологик топилмаларни кимёвий ва техник воситалар ёрдамида ўрганиш, аниқлашни таклиф қилиб чиққан эди. Унинг бевосита ҳаракати билан археологиянинг муҳим тармоғи бўлган қадимий даврларга оид археология ва меъморий ёдгорликларни ҳамда қадимги санъат асарларини реставрация қилиш, асраш ишларида ҳам аниқ фанларнинг эришган энг илғор, замонавий ютуқлари қўллanila бошлади. Яҳё Ғуломов фан жонкуяри сифатида Ўзбекистон Фанлар академиясининг Тарих ва археология институти қошида археологик топилмаларни реставрация қилиш, асраш ва кимё-технологик тадқиқот қилиш лабораториясини ташкил этиш таклифи билан чиқади. Эндиликда бу лаборатория институтнинг кимё-технологик тадқиқотлар ва консервациялаш бўлимига айланган. Мазкур бўлим ишлаб чиққан тадқиқотлар туфайли кўпгина санъат обидалари, жумладан, жаҳон маданияти шох асарларидан ҳисобланган Афросиёбдаги тасвирий санъат обидалари, Ёрқўрғон, Куёвқўрғон, Фаязтепа, Сополлитепадаги ҳайкаллар таъмир этилиб, сақланиб қолинди.

Серқирра олимнинг бутун илмий фаолияти Ўзбекистон тарихий обидаларини сақлаш бўйича тузилган ташкилотлар фаолиятлари билан боғлиқдир. 1967 йилда Республика тарихий обидаларини сақлаш жамиятининг таъсис съезди бўлиб ўтади ва шу съездни очган аллома Я. Ғуломов эди. 1971 йилда эса Яҳё Ғуломов шу жамиятнинг археология секцияси раислигига тайинланади. У мазкур секция ишини тез орада жонлантириб юборди ва республика археологик харитасини тузиш ишини асосий вазифаларидан бири қилиб белгилайди. Бу ўта муҳим ва зарур ишларга барча илмий муассасалар, вилоят ўлка музейлари жалб қилинади. Мазкур ишни амалга оширишга фақат Яҳё Ғуломовнинг улкан ташкилотчилик қобилияти ва республика илмий жамоаси ўртасида тутган обрўси катта роль ўйнайди. Олимнинг бевосита иштироки билан барча вилоятлар учун умумий археологик харита яратиш методлари ишлаб чиқилади. Яҳё Ғуломовнинг ўзи ушбу республика археологик харитасини фақат илмий асосда тузишга бош-қош бўлиб бу ишда шошма-шошарликка йўл қўймасликка чақирарди, У айниқса археологлардан янги очилаётган жойларни синчиклаб текширишни талаб қиларди.

Қадимий Фарғонани археологик жиҳатдан ўрганиш тарихида Катта Фарғона каналини қазиш вақтидаги ўтказилган археологик тадқиқотлар муҳим давр ҳисобланади. Бу археологик изланишларга ҳам Яҳё Ғуломов ўз ҳиссасини қўшган эди. У Хитой манбаларида Довон деб аталган қадимги Фарғона маданияти юксак даражага кўтарилган деб бу ерда олиб борган тадқиқотлари билан буни исбот қилади. Кўпгина археологик тадқиқотлар олдидан Яҳё Ғуломов ўзининг ўринли таклифи билан бўлажак изланишларни осонлаштириб юборар эди. Масалан, қадимги Фарғонанинг йирик шаҳри Ахсикатни ўрганиш пайтида Яҳё Ғуломов археологларга шаҳар қалъасини биринчи бўлиб ўрганиш лозимлигини уқтирди. Чунки шаҳар Сирдарёнинг ўнг қирғоғида жойлашган бўлиб, сув қалъанинг кўп жойини ювиб кетган эди.

Устоз Ўзбекистон халқлари тарихи музейининг шаклланишига ва бойишига катта аҳамият бериб келди. Мазкур музейнинг археологик коллекциясини тўлдиришда унинг хизматлари катта бўлди. 30-йиллардаёқ Яҳё Ғуломов бу музейга турли археологик топилмаларни топширган эди, ҳатто музейнинг илмий ходимларини ҳам турли археологик экспедицияларга жалб этар эди. Унинг Ўзбекистон тарихига бағишланган йирик асарлар тайёрлаш бўйича хизматлари ҳам каттадир. Бу асарни яратишга академиклардан Б. Д. Греков, В. В. Струве, А. А. Семенов, В. А. Шишкин, К. В. Тревер, А. Ю. Якубовский ва С. П. Толстовлар жалб этилади. Дастлаб Ўзбекистон халқлари тарихининг икки жилди тайёрланади. Китобни тўла таҳрир қилиб чиқиш борасидаги сўнгги ташкилий ва илмий вазифа Яҳё Ғуломовга топширилади. У асарнинг биринчи жилдида илк бор баён этилаётган «ибтидоий жамоа», «қулдорлик тузуми» ҳамда «илк феодализм» даврига мансуб бўлган ва олимлар ўртасида тортишувга сабаб бўлган қатор масалаларни С. П. Толстов билан биргаликда синчиклаб кўриб чиқади. Яҳё Ғуломов Ўзбекистон тарихининг турли даврларини ёзишда фақат илмий асосда ёндашиб тадқиқот олиб бориш ва у ёки бу тарихий воқеаларни сохталаштирмасликни қатъий талаб қиларди. Маълумки, чор Россияси Ўзбекистон ҳудудини ҳарбий куч билан босиб олган. Аммо кейинчалик давр тақозоси руҳида қалам тебратган баъзи олимларнинг тарихни сохталаштириши оқибатида Ўрта Осиё Россияга ихтиёрий қўшилган деган сохта фикрлар ҳам пайдо бўлган эди. Яҳё Ғуломов бундай ноилмий фикрларга ва тарихий воқеаларни бузиб кўрсатишга қарши чиқар эди. Бу ҳақда унинг тарихий манбаларга асосланган «Рус чоризми томонидан Туркистоннинг босиб олиниши тарихига оид янги манба» мақоласи 1941 йилдаёқ рисолача шаклида босилиб чиққан эди. Унда Яҳё Ғуломов тарихчи олим Муҳаммад Солиҳ Қорахўжа ўғлининг «Тарихи жадидаи Тошкенд» (Тошкентнинг янги тарихи) асари ҳақида фикр юритиб, унда келтирилган тарихий маълумотлар асосида чор Россиясининг Туркистонни босиб олганлигини исботлаб беради, Яҳё Ғуломов икки жилдли «Самарқанд тарихи» ва бир жилдли «Ўзбекистон ССР тарихи» каби тўпламларнинг муаллифларидан бири ва бош таҳрир ҳайъати аъзоси эди.

Шогирдларининг устозни доимо ёдга олишлари бежиз эмас. Яҳё Ғуломов шогирдларига йўл-йўриқ кўрсатар экан, уларнинг ёзган ҳар бир ишини пайсалга солмай тезда ўқиб чиқар, қимматли фикрлар билдирарди. У талабчан мураббий сифатида шогирдлардан аниқ ғоялар ва фан учун янгилик талаб қиларди. Унинг баъзан кичик мақолалари ғояси ва фанга киритган янгилиги жиҳатидан айрим йирик асарларга тенг бўлиши мумкин эди. Яҳё Ғуломов ўзи танлаб олган иқтидорли шогирдлари билан тенгдошдай, ўзини юқори тутмасдан суҳбатлашарди. Абдулаҳад Муҳаммаджоновнинг эслашича, 50—60-йилларда Фарғонада Қапчиғай, Навоий яқинида Учтут тош даври устахонаси ва кони, Тошкент вилоятида Обираҳмат ва Қулбулоқ полеолит даври маконлари кашф этилгач, бу ёдгорликларни ҳар томонлама чуқурроқ тадқиқ қиладиган мутахассисларга катта эҳтиёж туғилди. Буни яхши тушунган Яҳё Ғуломов бир гуруҳ ёш тарихчиларни бошлаб Москва ва Ленинградга йўл олади. Улар орасида ёш олимлардан М. Қосимов, Ҳ. Насриддинов, У. Исломов, А. Асқаров, С. Раҳимов, Т. Мирсоатов, Р. Сулаймонов ва бошқалар бор эди. Улардан бир гуруҳини атоқли археолог А. П. Окладников ва П. И. Борисковскийга, иккинчи гуруҳини машҳур антрополог М. М. Герасимов ва М. П. Грязновларга топшириб, уларнинг аспирантурага жойлар экан, «Ўзбекистон билимдон кадрларга муҳтож, йигитларимиз учун аспирантура муддати уч йил эмас, беш йилдир, улар ҳақиқий мутахассис бўлиб қайтишлари керак» — деб таъкидлаган эди. Ҳозирги кунда ўша Яҳё Ғуломов Москва ва Санкт-Петербургга олиб борган ёш олимлар етук археолог бўлиб етишишди.

Мен Яҳё Ғуломов билан унинг яқин ғоядош ва издош шогирдларидан бири сифатида кўп анжуманларда иштирок этдим ва ўн икки йил устоз раҳбарлик қилган илмий экспедицияларда фаол қатнашдим. Яҳё Ғуломов иштирок этган экспедициялар, анжуманлар ва илмий кенгашлар биз, ёшлар учун жуда катта таълим ва тарбия мактаби эди. Эсимда, кун бўйи археологик қазишма ва қидирув ишларидан чарчаб қайтгач, ярим кечагача ҳар куни гулхан атрофида (чунки экспедициялар доим баҳор ва кузда бўларди) давра суҳбати бошланарди. У фан муаммолари устида, ўтмиш маданий меросимиз, улуғ алломалар, одоб ва аҳлоқ, фанда ва ҳаётда ҳалоллик ва поклик, Она ватанга, унинг халқига фидойиларча хизмат қилиш ҳақида борарди.

Яҳё Ғуломов сўз бошлаганда негадир ҳамма нарса унутилар, чарчоқ йўқолар ва устоз сўзлаган воқеа иштирокчисига айлангандай ўзимизни ҳис этардик. Дарҳақиқат, халқимиз Яҳё Ғуломовни — «халқ академиги» деб бежиз айтмаган.

Яҳё Ғуломов ҳақиқатда кўп ўқиган, ўта билимдон, қомусий олим. Аллома саҳий, бағри кенг, оилапарвар бир улуғ инсон эди. Унинг ўз қўли билан етиштирган меваларидан ҳозир фарзандлари, неваралари баҳраманд бўлса, шогирдларига қолдирган илму тажрибаларидан эса бир неча авлод олимлари баҳраманд бўлаётир. Шунинг учун ҳам Яҳё Ғуломовнинг ёрқин сиймоси қалбда абадий нақшланиб қолди.

А. АСҚАРОВ,
Академик.

Ғ. ХАЙДАРОВ, М. ИНОМОВ

Тожикистон: ХАЛҚ ФОЖИАСИ ВА ДАРД-АЛАМИ

(Давоми. Боши газетанинг ўтган сонида)

Иссиқдан довдираб қолган бир кучук муйилишдан шу кўчага чиқиб қолган эди, ўша заҳоти кўзга кўринмас мерган ўқига учди.

Душанбе шаҳрида ҳозирча осойишталик. Гарчи Тожикистон Президенти қочоқлар қаторида юрган бўлсада, бозорларда илгаригидек одам кўп, кўчалар ҳам ўткан-кетган кишилар билан гавжум. Бу ердан 80 километрча наридаги қўшни Қўрғонтепада нималар бўлаётганлигини ҳеч ким яхши билмайди. Бироқ ҳокимият тепасида турган кишилар у ерларга фақат вертолётда ёки зирҳланган машиналарда бориш мумкинлигидан бизни огоҳлантириб қўйдилар. Бир жонидан тўйган шофёр икки ярим минг сўм эвазига бизни автовокзалдан ўзининг урилган-сурилган «Жигули»сида олиб бориб қўйишга юрак ютиб рози бўлди. У ҳам бизни манзилимизгача етказиб бора олмади. ДАН постида шаҳарга 20 километр қолганда Душанбе шаҳри номерини таққан бизнинг машинамизни изига қайтариб юбордилар. Ундан у ёғига шу томонга кетаётган учта «Икарус» машиналаридан биттасига илиниб олишга улгурдик. Машинадаги бошлиқ бизни ўзига чорлади. Йўлда гаплашиб кетдик.

Мен Қўрғонтепага ўз оиламни олиб кетгани кетаяпман. У ерларда бўлган қирғинбаротдан кейин битта-яримта тирик қолган хотин-қизлар ва бола-чақаларни олиб келиш учун мана шу автобусларни ўз пулимга кира қилиб кетаяпман. Мана, ҳужжатларим — 11 минг 760 сўмга тузилган. Менга ҳеч ким ёрдам беришни истамади. Шунинг учун мана, уччаламиз: ҳайдовчи, мен ва укам йўлга отландик. Биз ишимиз ўнгидан келишига ишонмаганимиздек, бизни биров муҳофаза қилиб ҳимоя қилишига ишонмаймиз.

Аввалига шаҳар анча тинч кўринди. Бироқ, орадан сал ўтгач, ҳувиллаб қолган кўчаларда бирдан бошланиб кетган қасир-қусур ўқ овозлари ҳаммаёқни тутиб, барча шубҳаларни тарқатиб юборди.

Бу ерда ҳамма нарса бир неча кундан бери давом этиб келаётган урушни эслатиб турарди. БТР машиналари ҳаммаёғидан ўқ ва осколкалар изи билан урушни эслатиб турарди. БТР машиналари ҳаммаёғидан ли кишилар ҳам кўриниб қолар эди. Улар ташқи томондан бир-бирларига жуда ўхшасалар ҳам, кейинчалик маълум бўлишича, икки қисмга: маҳаллий милцяга ҳамда махсус топшириқ бажарувчи республика алоҳида батальонига бўлинар эканлар. Қонли воқеалар бошланиши билан Қўрғонтепа милицияси иккига бўлиниб кетибди. Президент тарафдори бўлган кишилар — улар асосан асли Кўлобдан бўлган ходимлар ички ишлар бошқармаси биносини ташлаб кетибдилар. Қолганлари эса шу бинонинг ўзида бўлиб, бетарафлик эълон қилдилар. Милиционерлар ва ОМОНчилар бир-бирларига ишонмайдилар. Ўз ҳамкасблари — бир идоранинг одамлари панд беришдан, уларнинг хоинлигидан ва орқадан туриб ўқ отиб қолишларидан қўрқиб юрадилар. Шу бугун эрталаб бўлиб ўтган ҳодиса ҳам-

5.

маларини даҳшатга солди. Канал суви тўхтатилганидан кейин шу ерга яқин жойда 15 нафар қийноққа солинган ва қўл-оёқлари сим била боғлаб ташланган кишилар мурдасини кўриб қолдилар. Улардан тўрт нафари ички ишлар бошқармасининг ходимлари эканини таниб қолдилар.

Бу жойларда урушнинг янги босқичи чоршанба — 2 сентябрь куни бошланиб кетди. Шу куни Президент тарафдорлари вилоят ижроия комитети биноси олдидаги майдонга тўпландилар. Уларнинг кўпчилиги Кўлобдан чиққан кишилар эди. Шундан кейинги воқеалар эса қуйидаги тарзда давом этди.

Кўлобдаги тўданинг бошлиқларидан бири бўлган Сангак Сафаровнинг нутқ сўзлаб турган жойида муҳолифатдаги қуролли отрядлар ўраб олдилар ҳамда митинг қилаётган кишиларга қарата ўт очдилар. Шу воқеани ўз кўзи билан кўрган кишиларнинг таъкидлашларига қараганда, бу ишга жуда пухта режа тузиб анча тайёргарлик кўрилган. Айни бир вақтда муҳолифатчилар зирҳланган техника кўмагида шаҳардаги энг асосий жойларни ишғол қилдилар. Мерганлар эса кўп қаватли иморатларнинг тепасига ва турар жойларнинг деразаларига чиқиб ўрнашиб олдилар. Бу ерга тўпланган кишиларнинг бир қисми майдондан қочиб, вилоят ижроия қўмитасининг биносига яшириниб, одамларнинг бир қисмини бошқа томонга ҳайдаб кетдилар. Қишлоқ кўчаларида отишма бошланиб кетди. Шундан кейин ўз-ўзини ҳимоя қилиш учун тузилган маҳаллий отряд жангга киришга мажбур бўлиб қолди. Орадан кўп вақт ўтмай унга худди шундай яна бир кичик гуруҳ келиб қўшилди. Лекин барибир кучлар тенг эмаслиги яққол кўриниб турарди. Ургутни қўлда сақлаб қолишнинг иложи бўлмади. Минглаб қочоқлар Россия полкидан ҳимоя истаб шу полк жойлашган манзил томон — унга қўшни бўлган Ломоносов қишлоғи томон қочдилар. Бу ерда бошпанасиз қолган ўн мингдан зиёд киши тўпланди. Улар орасида тожиклар, ўзбеклар, татарлар, қирғизлар ва руслар бор эди. Қишлоққа кирладиган йўлни рус офицерлари қўриқлаб турдилар.

Аҳвол ниҳоятда оғир эди. Ўша кунлари шаҳарда тўхтовсиз жанглар давом этиб турарди. Муҳолиф отрядлар ўз муваффақиятларини мустаҳкамлаб олардилар. Шаҳар бир қанча районларга ажратилиб, уларнинг ҳар бирида «тозалаш» тадбирлари ўтказилди. Аввалига биз кичик-кичик автоматчилар гуруҳлари пайдо бўлганлигини, ундан кейин эса атрофига зирҳлар қопланган КамАЗ машиналарини кўрдик. Машиналарга ўрнатилган пулемётлардан аллақаёқларга қараб ўқ отилиб турар эди. Шундан кейин қуролланган кишилар занжир ҳосил қилиб кела бошладилар. Улар уйларга кириб хонадонларни тинтув қилишар ва одамларни «ўзлариники» ва «бегоналар»га ажратиб чиқишарди. Полк офицерлари билан аскарлари белгиланган позицияни эгалладилар ва бизни ҳимоя қилиб муҳолифчиларни кузатиб турдилар. Лекин жанжалга аралашмадилар. Қисм атрофига мерганлар тобора кўпроқ яқинлашиб кела

6.

бошлади. Кейинчалик маълум бўлишича, улар тунги кўриш қуроллари билан ҳам таъминланган эканлар. Лекин барибир ҳеч нарсага эътибор бермаган, жангга киришни лозим кўрмаган полк томонидан жавоб тариқасида бир марта ҳам ўқ отилмади.

Муҳолифатчиларнинг жанговар отрядлари кириб келмаган биргина жой қолди. У ҳам бўлса ана шу Ломоносов қишлоғи эди. Россия БТРлари муҳолифчиларни бу қишлоққа киришдан тўхтатиб турарди. Қишлоқда эса офицерларнинг оилалари ва қочоқлар бор эди. Бугун бу ерда ҳар бир квартирада 30—40 киши яшамоқда. Ниҳоятда тиқилинч бўлган бу хоналарда яна доимий қўрқув ҳукмрон, одамлар ўзларини эртага нималар кутаётганини билишмайди. Озгина кишидан иборат қўриқчилар занжири уларни тўла ҳимоя қилишга кафил бўла олмайди. Биз келган кунимиз номаълум кишилар прапоршчик Қосимовнинг оиласини сўйиб кетишди.

Бу ҳақда бизга унинг амакиси, у ҳам шу ердаги ракета дивизионининг прапоршчиги Мирзо Гулов шундай ҳикоя қилиб берди:

— Тўққиз нафар кишини ўлдирдилар: хотинимни, қайнотамни, ўғлимни, ака-укаларимни, куёвларимни сўйиб кетишди. Энг кичик гўдагимизнинг бош терисини шилиб олишипти. Биз кирганда ҳамма қопқора қонига беланиб ётган эди. Кеч кириб қоронғу тушгунча мен мурдаларни олиб чиқиб кета олмадим. Чунки мерганларнинг нишони бўлиб қолган эди бу уй. Фақат кеч киргач, бронетранспортерлар панасига уйга киришга улгурдим. Энг даҳшатлиси шундаки, бу воқеалардан ҳали жияним мутлақо бехабар. У ўзи хизмат қилаётган жойдан — Германиядан бу ерга бугун-эрта қайтиб келадиган...

Кечқурун ўзини Халоскорлик иттифоқи вакили деб таништирган бир номаълум киши полк командирига қўнғироқ қилиб бундай деди: «Сизнинг ҳарбийларингиз БТР билан келиб бутун бир оилани нобуд қилдилар, бу ҳақда биз ҳаммага сўзлаб бердик ва энди қилган ишингиздан пушаймон бўласиз».

Бугунги кунда шаҳарда на ҳокимият ва на адолатли суд бор. Қурбон бўлган кишиларнинг аниқ сонини ҳеч ким айтиб бера олмайди. Кўчаларда қалашиб ётган жуда кўп мурдаларни ҳеч ким йиғиштириб олмаган. Мурдалар кўчаларда ва ариқларда хор бўлиб ётибди. Улар кишиларнинг шундоқ кўз ўнгида жазирама иссиқдан айний бошлаган. Юзлаб кишилар бедарак йўқолган. Улар ўлдирилганлигини ҳам ёки гаровга олиб кетилганлигини ҳам ё бўлмаса шип-шийдон қилиб кетилган уйларнинг ертўлаларида яшириниб ётганлигини ҳам ҳеч ким айта олмайди. Шаҳарда ўт тушган жойлар кўп, мурдалик авж олган.

Вилоятда ҳам аҳвол яхши эмас. Бир вақтлар серунум, серҳосил, гўзал Вахш водийси бугунги кунда яксон қилинган дейиш мумкин. Чунки бу ерда тўхтовсиз жанг кетмоқда. Узумзорлар пайхон қилиб ташланган. Уй-жойлар талон-торож қилинган, қишлоқлар ёниб ётибди, бу ерда ҳам азоблаб қийнаб ўлдирилган, таниб бўлмас ҳолга келиб қолган кишиларнинг

7.

мурдалари юзлаб топилади. Ҳамма ёқда қуролланган, кимга буйсунишнинг тайини йўқ кишиларни учратамиз, Биз мана шу водий бўйлаб торгина бир йўлдан — Ломоносов қишлоғини ташқи олам билан боғлаб турган энг сўнгги йўлдан Калининобод шаҳридаги бирлашган касалхона томон борардик.

Кеча бу касалхонага 23 нафар, бугун 14 нафар оғир ярадорни олиб келдилар. Жарроҳ Юсуф Мезиров бизга жарроҳхонани кўрсатди. Уч беморни операция қилиб бўлган, яна икки беморнинг оёғини кесиб ташлаш керак. Бу ёқдан тўхтовсиз янги-янги ярадорлар келтирилмоқда. Столларнинг бирида бизни кузатиб келган Жумахон Эргашев ўз акаси Кабирни тўсатдан таниб қолди. Унинг яраси жуда оғир ва энг даҳшатлиси — ўқ унинг кўзига теккан. Ёшгина ҳамшира қиз қўлимиздан ушлаб палатага бошлайди. Бу ердаги караватлардан бирида бир йигитча ётибди.

— Бу менинг ўғлим, — дейди у чойшабни кўтаради.

Ётган боланинг ўнг қўли кесиб ташланган. Уч яшар Ингон Давронов эшикни очган пайтида эшикни тақиллатган кишилар автоматдан ўқ уздилар. Унинг ёнида ҳаммаёғи тилка-пора бир ўсмир ётарди. Уни йўлдан олиб келтиришди.

Бу ерларда мисли кўрилмаган жаҳолат изларини ҳар қадамда кўриш мумкин эди. Шундай тасаввур ҳосил бўлардики, кишида гўё, бу ерда тирик одамларни қийнаб ўлдиришга устаси фаранг кишилар иш кўрарди. Улар одамларнинг бош терисини шиладилар, уларни бичадилар, энсасидан тешик очиб тирик одамнинг мия қатиғини тортиб оладилар. Тирноқларини суғурадилар. Хуллас жанговар ҳаракатларда ҳарбий ишга яхши тайёргарлик кўрган ёлланма аскарлар иштирок этмоқдалар. Афғон отрядлари ҳам жанг қилмоқда. Улардан жангда ўлдирилган жангчилардан бирининг ҳужжатларини қўлга киритишга муваффақ бўлдик.

Юқорида келтирилган бу гаплар сентябрь ойининг бошларида «Известия» газетаси мухбирлари репортажидан олинган парчалардир. Эътибор беринг-а, ўша қонли воқеалар бўлиб ўтган кунлардан буён орадан тўрт ой вақт ўтди, жуда кўп нашрларнинг саҳифаларида Тожикистондаги фуқаролар уруши тўғрисида у ёки бу даражада аниқ маълумотлар берадиган дастлабки материаллар босилиб чиқди. Лекин уларнинг ҳеч бирида бу урушда ким кимга қарши уришяпти— деган саволга жавоб беришга ҳаракат қилиб кўрмаган.

Шунинг учун миллий ҳалокатнинг сабабларини тушуниб олиш унинг моҳияти нимада эканлигини билиб олиш мақсадида бир оз орқага қайтишга, яқин тарихий ўтмишни эслашга тўғри келади.

8.

«Қор ёғди, излар босилмади» фельетони — газетхонлар муҳокамасида

(«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» 1993 ЙИЛ, 31 МАРТ)

ОДАМЛАР, ОГОҲ БЎЛИНГ!

Бундай тазйиқлар, хўрлашлар биргина менга кўрсатилганда қўлга қалам олмаган бўлардим. Меҳнаткаш дўстларимизнинг кўпчилиги ҳақсизлик қурбони бўлдилар. Уларнинг тақдирлари топталди.

Раҳматли Шароф Рашидов вафотидан кейин ички ишлар органларида хизмат қилиш ўзбекларга жуда «қиммат»га туша бошлади. Аввалига сафларни тозалаш ниқоби остида тазйиқлар бошланди. Кейин республика партия ва ҳукумати раҳбари ўзгариб Ўрусиядан чақирилган «десантчилар» ҳунар кўрсатишди. Ўша пайтда В. Анишчев Марказий Комитетда иккинчи котиб, Дидоренко, Теплов ички ишлар вазирлигида вазир муовинлари, В. Клапушевский Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармасида бошлиқ, Б. Сатин пойтахт шаҳар партия комитетининг биринчи котиби, А. Бутурлин республика прокурори, Д. Усатов Марказий Комитетда маъмурий бўлим мудири вазифасида ишларди. Марказга ёзган хатинг Князнинг қўлига, ўз миллатдошингга қилган арзинг генерал-губернаторнинг қулоғига етиб борарди. 1987 йилда «Правда Востока» газетасининг 13 февраль сонида «Суд над председателем» сарлавҳаси билан мақола чоп этилди. Муаллифлар ҳақиқатга тамоман зид фикрларни ёзишганди. Бу мақола туҳматдан иборатлигини билдириб Марказий Комитетга мурожаат этдим. Не кўз билан кўрайки, И. Б. Усмонхўжаев номига юборган аризам ички ишлар вазирининг биринчи муовини Э. А. Дидоренко қўлида турибди. Ўшанда у киши мени шахсан ўзлари ишдан бўшатишга ваъда қилдилар. Кўп ўтмай «ваъда»нинг устидан чиқдилар ҳам. Мен Давлат автомобиль назорати бошқармасидан кетишга мажбур бўлдим. Кейин қаерга бормай, қаерда ишламай БХСС бўлими инспектори майор В. Р. Дмитренко ўз ишини қўйиб, изимдан тушди. Бу хўрликка чидай олмадим. У билан санманга бориб қолдик. Кўп ўтмай ростмана таъқиб бошланди. Янги иш жойим Тошкент шаҳар ҳаво йўллари транспорт милициясида муҳит кундан-кунга ёмонлаша бошлади. «Десантчилар» ва уларнинг югурдаклари арзимаган камчиликларни рўкач қилиб маҳаллий кадрларга зуғум ўтказа бошлашди.

Марказдан келган «иш ўргатувчилар» ана шундай пухта усуллар билан ҳаракат қилишарди. Миллатга, халққа қайишган, ҳақиқатни талаб қилганлар огоҳлантирилар, бора-бора таъқиб остига олиниб вазифасидан четлатиларди. Ҳеч иложини топа олишмаса ўзга юртларга бадарға қилишарди. 1983 — 1990 йиллар оралиғида юзлаб ишбилармон ҳуқуқшунослар, тажрибали милиция ходимлари, ДАН инспекторлари тазйиққа учрадилар. Менга ҳам шундай усулни қўллашди. Аввал Москвага бир йилга командировкага жўнатишди. Кейин Душанбега, Тоғли Қорабоққа...

Дидоренко Ўзбекистонга келиб ўз мавқеини мустаҳкамлагач Ивано-Франковск шаҳрида жиноят содир этиб жазо муддатини ўтаётган ўғли Евгенийни тўппа-тўғри қамоқдан чақиртириб олди. Мансаб учун миллатига сотқинлик қилган, Ватанини топтаган айрим ўзбеклар генералнинг арзандасини Тошкент давлат дорилфунунининг ҳуқуқшунослик куллиётига жойлаб қўйишди. Генералнинг жиноятчи арзандаси дипломли ҳам бўлди, яхши жойларда ишлади. Жиноятчиларнинг машинаси шаҳар кезди.

Вячеслав Камолов Республика ички ишлар вазири этиб тайинлангач жиноятчилик олами гуллади. Рэкетчилар, машина ўғрилари босар-тусарини билмай қолишди. Шаҳарда янги хўжайинлар пайдо бўлди. Ҳафталаб қидириб топилмаган машиналарни улар бир зумда муҳайё қилшарди. Албатта, текинга эмас. Айрим ҳолларда қўлида қонундек мустаҳкам қурол бўлган мансаб эгалари ҳам уларга илтимос билан мурожаат этадиган бўлишди. Чунки, тўда бошлиқларини генераллар ҳимоя қиларди ва рағбатлантирарди.

Ана шундай хўрликларни бошдан кечирдик. Ҳақни сўзлаб бир неча ойлаб ишсиз юриб, саргардон бўлдик.

Шукурлар бўлсинким, мамлакатга узоқни кўра биладиган киши бошчилик қила бошлади. Президентимиз Ислом Каримов биз каби хўрланганларни зуғумлар кишанидан халос этди, десам муболаға бўлмас. Бутун бир миллатнинг пешонасидан «Пахта иши», «Ўзбеклар иши» каби тамғаларни ювиб ташлашга шахсан Президентимиз катта ҳисса қўшди.

Орамизда ҳали ҳам «Қизил империя»ни қўмсаётганлар учраб туради. Президентимизнинг турли даражадаги йиғинларда тез-тез қайтараётган «Орқага қайтиш йўқ!» мазмунидаги қатъиятли сўзлари бундай кимсаларнинг юрагига нишдек санчилаётганлигини сезиб турибмиз. Ҳали орамизда битта бўлсада, тузлуғига тупураётганлар бор экан, Русия генералларининг «буйруқ»лари Ўзбекистонга хуфёна йўллар билан етиб келаверади. Огоҳ бўлинг, одамлар!

Солижон ТЎЙЧИЕВ,
Тошкент шаҳар Давлат автомобиль назорати бошқармаси йўл ҳаракати назорати сардорининг муовини, ички ишлар майори.

МАРКАЗНИНГ МАЛАЙЛАРИ ҚАЧОН ЖАЗОЛАНАДИ?

Президент Ислом Каримовнинг улуғ адиб ва давлат арбоби Шароф Рашидовнинг 75 йиллик маъракасида сўзлаган нутқи кечагидай эсимда. Гдлян-Иванов гуруҳининг маҳаллий малайлари мунофиқона қиёфасини очиб ташлаш, уларга холис баҳо бериш келажак авлод учун жуда зарурлиги нутқда уқтириб ўтилганди.

Мансаб қуллари шахсий манфаатларини ҳамма нарсадан устун қўйиб, марказдагиларга, ёқиш учун ҳар қандай жирканч йўл ва усуллардан қайтмайдилар. Улар лавозим курсиларини сақлаб қолиш илинжида ҳатто, худодан ҳам қайтишга, ўз миллатини сотишга тайёр эдилар. Камоловларнинг кидрикорларини омма билиб қўйгани маъқул. Ўша йиллари марказдан келган «десантчилар»га лаганбардорлик қилган маҳаллий малайларнинг сотқинлиги туфайли кўплаб етук кадрлар ишдан олиндилар, ҳайдалдилар. Ички ишлар бошқармаларининг бегуноҳ ходимлари ноҳақ қувғин қилинишига шахсан В. Камолов раҳнамолик қилган. У Давлат хавфсизлик қўмитасининг айрим ходимлари билан тил бириктириб маҳаллий кадрларни қисувга олган.

Мустақиллик қуёши чарақлаб бошимиз узра айланиб қолган қора булутлар тарқалди. Президентимизнинг адолатпарварлик сиёсати натижасида хатолар тузатилиб борилмоқда. Лекин, марказдан келганларнинг югурдаклари ҳақида негадир лом-мим дейилмаётир. «Пахта иши», «Ўзбеклар иши» каби тамғалар доғи қачон ювилади? Айбдорлар нега жабрдийдалар олдида тавбатазарру қилдирилмайди?

А. ИШОНҚУЛОВ,
истеъфодаги милиция полковниги, ҳуқуқшунос. Самарқанд шаҳри.

РЕДАКЦИЯДАН:

«Қор ёғди, излар босилмади» сарлавҳаси остидаги фельетон газетхонларимизни лоқайд қолдирмаяпти. Ундаги собиқ вазир Вячеслав Камоловнинг ўз юртига, халқига хиёнати ҳалол ва виждонли кишилар томонидан қаттиқ қораланмоқда. Редакциямизга келаётган хатлар, телефон қўнғироқлари, ташрифлар фикримизнинг далилидир. Қашқадарё вилоятида ички ишлар тизимида ишлаб келган ходим Файзулла Ғаниевнинг ёзишича, фельетон қаҳрамони юқори мартабаларга эришиш учун ҳар қандай сотқинликка тайёр бўлган. Бундай одам албатта жазоланиши керак, деб давом этади у.

Дарҳақиқат, Ватанга хиёнат ҳамма замонларда инсоният томонидан қоралаб келинган. Бу истиқлолнинг ойдин йўлига чиқиб олган Ўзбекистонимиз заминида, айниқса, алоҳида мазмунга эга.

МУЛЛА НИҚОБИДАГИ ҚАРОҚЧИ

ЁХУД ХАВФЛИ ЖИНОЯТЧИНИНГ БИР МАСЖИД ЖАМОАСИ ФАОЛЛАРИ ТАРКИБИГА СУҚИЛИБ КИРИБ, СОДИР ҚИЛГАН ҚИЛМИШЛАРИ ВА УНИНГ ҲОМИЙЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Кабоби қишлоғи Ғиждувон шаҳрининг ёнгинасида жойлашган. Шаҳардан чиққан ҳар қандай миш-миш бир зумда қишлоққа етиб келади.

Кейинги ойларда эса Ғиждувонда дув-дув гап хонадонма-хонадон кўчиб юрипти. Қори Бадритдиннинг ўғли мулла Сайфиддин қароқчилик қилиб, энди таъқибдан қочиб юрган эмиш.

— Наҳотки шундай бўлса! — дея ёқа ушлашади кабобилик айрим қариялар, — ахир, ҳар гал давраларда Қуръони каримдан тиловат қилганида нақ эриб кетарди киши.

— Асли болаликдан ўғри эди, — деб уларга эътироз қилишади бошқа қариялар. — Ҳали отасининг тириклигидаёқ мол ўғриларига қўшилиб қорининг юзини ерга қаратган.

— Қамоқдан чиққач ҳам намозини канда қилмасди! — бўш келишмайди унинг ёнини олганлар.

— Ўғри қариса, сўфи бўлади, — дея уларни мақол билан мот қилади яна бирови.

Мулла Сайфиддин бир неча марта ҳибсга тушган бўлсада, энди қирчиллама ёшга кирди. Қўйиб берсалар ҳали кўп кароматлар кўрсатармиди!

Ўзбекистон мустақиллиги эълон қилиниб динга кенг йўл очилди-ю, Сайфиддин Бадриевнинг юриш-туриши ўзгарди-қолди. Кўп ўтмай, ўстирган қоп-қора соқоли, бошига қийшайтириб боғлаган оппоқ салла унинг қиёфасига алоҳида савлат, виқор касб этди. Раҳматлик отасининг мусулмончиликдан берган сабоқларини хотирага келтириб бўзчининг мокисидек шаҳар марказидаги Хўжа жаҳон масжидига намозга қатнай бошлади. Ҳеч қаерда ишламай ҳуқуқ-тартибот органлари ходимларининг диққатини жалб қилмаслик учун райондаги Зарафшон матлубот жамияти ёғоч-тахта базасига қоровулликка кирди.

Энди Ғиждувондаги давраларнинг тўрида мулла Сайфиддин ўтирадиган, ҳамма оғзини очиб унинг ваъзу насиҳатларини тинглайдиган бўлиб қолди. Масжид жамоаси ҳам унинг олдинги қилмишларини юзига солишни лозим кўрмай ўз фаоллари даврасига қабул қилди.

Бироқ, халқимиз «Мулланинг айтганини қил, қилганини қилма!» деб бежиз мақол тўқимаган экан. Намози шом тугаб, Ғиждувон узра тун пардасини ёйиши билан мулла Бадриддиннинг ҳақиқий ҳаёти бошланарди. Салла бошдан олиниб, ўрнига аёлларнинг капрон пайпоғи кийиларди.

Сайфиддин Бадриевнинг қароқчилар оламидаги лақаби «мулла». Аммо у ҳеч қачон масжидда расмий лавозим эгаси бўлмаган, тақводорликдан эса ниқоб сифатида фойдаланган холос. Биз ҳам уни шундай лақаб билан атасак чинакам дин пешволари маъзур тутадилар, деб ўйлаймиз.

Энди мулла Сайфиддин ва унинг шерикларининг қилмишлари тўғрисида эшитинг. Ўтган йилнинг 13 октябридан ўтар кечаси унинг ҳамтовоқлари капрон ниқоб кийган ҳолда Шофиркон тумани марказида истиқомат қилувчи Зайниддин Қўлдошев ҳовлисини босиб, тўппонча ва пичоқ ўқталган ҳолда уй эгасининг қўл-оёқларини боғлашди. Зум ўтмай янги кийим-кечаклар, тилла тақинчоқлар ва бошқа қимматбаҳо буюмларни ҳовли эгасининг «ВАЗ-2106» машинасига юклаб ғойиб бўлди. Бу нарсаларнинг барчаси мулла Сайфиддининг Ғиждувондаги ҳовлисига келтириб туширилди...

Орадан бир ҳафта ўтар-ўтмас худди шу гуруҳ аъзолари яна мулланинг йўл-йўриғи билан «ов»га чиқишади. Энди улар Вобкент туманидаги Қ. Муртазоев номли жамоа хўжалиги Ширин қишлоғида яшовчи Саид Шариповнинг уйини мўлжалга олишади. Биринчи тунда иш юришмайди. Ҳовли олдида тизилган машиналарни кўриб қароқчилар ҳуркиб йўлдан қайтишади. Иккинчи тунда эса ҳовли орқасига ўтиб яширинишади. Ҳамма тингач, яна ниқоб остида ҳовлига бостириб кириб, милтиқ, тўппонча ва ҳатто граната билан уй эгасини қўрқитиб, кўплаб қимматбаҳо буюмлар, шу жумладан видеомагнитафонларни унинг «ВАЗ—2106» машинасига юклаб мулланинг уйига йўл олишади.

Мулла Сайфиддин буюмларнинг бир қисмини 110 минг сўмга пуллаб қолган нарсаларни шериклари ўртасида тақсимлайди. Машинани эса алоҳида қисмларга ажратиб жиянининг ҳовлисида ғўзапоя ва ҳашак ғарамлари остида яширади.

Мулланинг қилмишларидан масжиддаги жамоа бехабар бўлса ҳам бошқалар яхши хабардор эдилар. Зайниддин Қўлдошев айрим воситачиларни ишга туширгач мулла унинг машинасини маълум маблағ эвазига бўлса керак келишилган вақтда Қизилтепа йўлида қолдириб кетади..

Ушбу жиноий гуруҳ шунингдек, Қизилтепа, Навбаҳор ва яна бир қатор районларда босқинчилик қилган. Эътибор қилинг, мулла Сайфиддин изларни чалғитиш учун ҳеч қачон ўз районида босқин ташкил қилмаган. Аммо калаванинг учи барибир унинг уйига қидирув ходимларини етаклаб келди. Навбаҳор район ички ишлар бўлими ходимлари мулланинг шу гуруҳ раҳбари эканлигидан бехабар уни ўғирланган буюмларни сақловчи сифатида гумон қилиб уйини тинтув қилишди. Ҳеч қандай ашёвий далил топилмагач, гумондорни озодликда қолдиришга тўғри келди.

Лекин пихини ёрган қароқчи учун шундай ишора кифоя эди. Мулла Сайфиддин тинтув ўтказилган кун охирида масжидга келдида, ҳеч қандай гумон уйғотмаслик учун таъзия мақсадида Тошкентга қиладиган сафарига фотиҳа сўради. Шундай қилмаса, кундалик номозни канда қилмайдиган мулланинг тўсатдан ғойиб бўлиши шубҳа туғдириши мумкин эдида.

Ўшандан буён мана тўрт ой бўлаяптики, мулла Сайфиддин қидирувда, ўзининг «ВАЗ-2108» маркали 05-29 БХ рақамли машинасида мамлакатимиз шаҳар-қишлоқлари бўйлаб жиноий гуруҳларнинг ҳомийлиги остида пинҳона кезиб юрипти.

Кимдир Сайфиддин Бадриевнинг ояту ҳадисларни ёддан билиши, таъсирчан тиловатларига лаққа тушиб «мулла» ва унинг «мурид»лари ўлжасига айланмасин! Мулла бир зумда унинг бутун умр тўплаган мол-мулкини талон-тарож қилиши ҳеч гап эмас.

Ҳали қидирувдаги хавфли жиноятчиларнинг суратларини эълон қилишимиздан ҳам мақсад шундай хунук ҳодисаларнинг олдини олиш, уларни тезроқ қўлга олишга ҳуқуқ-тартибот органларига ёрдам кўрсатишдир.

Қидирув жараёнида Бухоро ва Навоий вилоят прокуратураси, ички ишлар органлари ходимлари томонидан бу ашаддий жиноий гуруҳнинг кўпгина аъзолари қўлга олиниб, айни пайтда терговчилар саволларига жавоб беришмоқда. Сўроқ жараёнида уларнинг бошқа қилмишлари ҳам аён бўлмоқда.

Жиноятчилар изидан бориб милиция ходимлари ўтказган текширишлар жараёнида Ғиждувон районида истиқомат қилувчи кўпгина гумондор шахслар уйи тинтув қилиниб, анчагина қурол-яроғ, гиёҳвандлик моддалари топилди. Бу тўғрида алоҳида жиноий ишлар қўзғатилди. Бу ишларда Бухоро вилоят ички ишлар бошқармасидан Жалол Собиров, Навоий вилоят ички ишлар бошқармасидан Мардон Кенжаев, Навбаҳор район ички ишлар бўлимидан Алиқул Остонаев алоҳида хизмат кўрсатишди.

Эртами кечми, мулла Сайфиддин ва унинг ҳали озодликда юрган шериклари қўлга олиниши, дин ниқоби остида содир этган разил қилмишлари учун қонун олдида жавоб бериши шубҳасиздир.

Биз эса масаланинг иккинчи томонига назар ташлайлик. Хўш, бундан илгари бир неча марта судланган шахс қандай қилиб масжиддек мўътабар бир даргоҳга суқилиб киришга, яна бошқарув аъзолигидан ўрин олишга муваффақ бўлди. Ахир Хўжаи жаҳон масжиди мусулмон оламида танилган дин масканларидан биридир.

Шу ном остида Ислом тарихига кирган Абдуҳолиқ Ғиждувоний исмли табаррук зот Баҳоуддин Нақшбанд ҳазратларининг устозларидан бири бўлганлар. Мирзо Улуғбек ҳазратлари Хўжаи жаҳоннинг қабрлари олдида ўз вақтида ажиб бир мадраса барпо қилганлар. Кейинчалик унинг ёнида ҳозир фаолият кўрсатаётган масжид бунёд этилган.

Қўйган саволимизга жавоб топиш учун биз мазкур масжид фаоллари билан мулоқотга кирдик. Мулла Фахриддин масжид имомлигига нисбатан яқинда тайинланган эканлар. Фаолларнинг таъкид этишича, у кишининг имоматлик даврларида бу ерда ижобий ўзгаришлар содир бўлган. Эндиликда масжид қутисига тушадиган хайриялар жамоа бошқаруви барча аъзолари иштирокида қаттиқ ҳисоб-китоб асосида кирим қилинади. Садақага келтирилган қўйлар сўйилиб шаҳар маҳалла қўмиталари тақдим қилган рўйхатлар асосида бева-бечоралар, кам даромадли оилаларга тақсимланади ёхуд ташкил қилинган ёрдамчи хўжаликда парвариш қилинади. Кейинги ойларда маҳаллий ва хорижий меҳмонлардан каттагина хайрия маблағлари, шу жумладан валюта тушиб, айни пайтда жамоа масжид ва мадрасани таъмир этиш тараддудида.

Дарвоқе, масжид диний маскан сифатида эндигина Мовароуннаҳр мусулмонлари идораси ва адлия органлари рўйхатидан ўтди. Унинг илгариги раҳбари фаолиятига эса намозхонларнинг катта эътирозлари бор.

Келинг, яхшиси бу тўғрида масжид жамоаси «ўнлик»инг аъзоси, иккинчи гуруҳ уруш ногирони Истам ака Жавҳаровдан сўз эшитайлик:

— Бир неча йил масжидимизга мулла Зикрилло имомлик қилдилар, — дея қаҳр билан сўзлайди отахон. — У кишининг атрофида ноқобил шахслар тўпланди, садақа маблағлари исроф этилди. Натижада жамоада низоли вазият вужудга келиб имом масжидни тарк этишга мажбур бўлди. Жамоа аъзолари унинг молиявий фаолиятини таҳлил этиб катта камомадни аниқлашди. Мулла Зикрилло шундан кейин беҳудасига сарф этган валютанинг бир қисмини қоплади, холос. Биз бу тўғридаги маълумотларни район прокуратурасига ҳавола этишга мажбур бўлдик...

Дарҳақиқат, ўша даврда масжидда кўпгина оллоҳга ёқмайдиган ишлар содир бўлди. Масжиднинг айрим фаоллари ҳатто маҳаллий ҳокимият ишига аралашиб, раҳбарларни ўзгартиришни ҳам дин аҳли номидан талаб қилгани сир эмас.

Энди бўлса, прокуратура ва тергов ходимлари мулла ниқоби остида қароқчилик қилган малъун қаторида дин пешвосининг фаолиятини ҳам синчиклаб ўрганишга мажбур. Айтишларича, Зикрилло эшон ҳозир Мовароуннаҳр мусулмонлари идорасининг Бухородаги мадрасасида ёшларга илми ҳикматдан таълим бераётган эмиш. Бироқ талабалар унинг Хўжаи жаҳон масжидида кўрсатган «кароматлар»идан воқиф бўлишса зарар қилмайди, деб ўйлаймиз.

Яқинда ички ишлар органлари Ғиждувонда содир бўлган яна бир хунук ҳодиса тўғрисида оператив ахборот беришди. Зикрилло эшон даврида масжидда хизматчилик қилган Аҳмад Қўлдошев деган шахс арақ устида жанжал чиқариб ҳамтовоғи Мустақим Остановни пичоқлади. Дастлабки тергов пайтида эса ўзини масжид ходими сифатида таништирди. Афтидан, у масжиднинг муқаддас номи ҳар қандай жиноятчига қонунни четлаб ўтишга имкон беради, деб умид қилган бўлса керак..

Турли тоифадаги ўғрилар, қароқчилар, рэкетчилар. порахўрлар муқаддас жойларга сиғиниб мол сўйиш, катта хайриялар қилиш билан на оллоҳнинг паноҳига кира олмасликлари, на қонун олдида жавобгарликдан қутила олмасликларини билишлари керак. Муҳаммад алайҳиссаломнинг ҳадислари бирида «Таҳоратсиз намоз, ҳаромдан берилган садақа қабул қилинмайди», деб таъкид этилган. Афсуски, баъзи бир дин пешволари уларга буни эслатишдан кўра бундай садақаларни қабул қилишни маъқул кўришади. Бундай йўл тутиш билан улар кимга ҳомийлик қилаётганликларини билишлари керак.

Мамлакатимизнинг турли минтақаларидан ҳукумат идораларига ҳуқуқ-тартибот органлари, рўзномалар номига келаётган мактубларда меҳнаткашлар бундай ҳунук ҳоллардан ҳақли эътироз билдирмоқдалар.

Ўзбекистон Конституциясида белгилаб қўйилганидек дин давлатдан ва давлат диндан ажратилган ҳолда фаолият кўрсатади. Лекин бу дин масканларида назоратсизлик, бошбошдоқликка йўл қўйиш деган гап эмас. Мустақиллик шарофати билан чинакам ҳуқуқий давлат яратар эканмиз, ҳаммага бир назар билан қарашимиз керак. Қонунбузарлар қайси бир муқаддас даргоҳда ўрнашиб олганларидан қатъий назар жамият олдида тенг жавоб беришлари лозим. Шу жумладан мулла ниқобидаги қароқчи ҳам!

Нусратилло НАИМОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ;
ХАВФЛИ ЖИНОЯТЧИ

Суратда: жиноий иш бўйича қидирувда бўлган қароқчи Мулла Сайфиддин Бадриев. Уни кўрган-билганлар милицияга хабар берсалар шак-шубҳасиз савоб бўлур эди.

Ўзбекистон овози
ХАРЧИНОМА

ДИҚҚАТ!

«ТРОПС ВА КО» (МОСКВА) ҲИССАДОРЛИК ЖАМИЯТИ СИЗДАН ИСТАЛГАН МИКДОРДА ПАХТА ТОЛАСИ СОТИБ ОЛАДИ

Бартер усулида алмашиш ҳам мумкин. Бизнинг таклиф:
— 28 хил навдаги Хитой чойини;
— ГАЗ-31029 ва «Жигули» (ҳоҳлаган моделлари) автомобилларини;
— турли хил ўрмон материаллари; пиломатериаллар олишингиз мумкин.

МУРОЖААТ УЧУН ТЕЛ: (095) 386-97-00 (факс).

СОТУВДА ЭЛЕКТР МОЛЛАРИ

«Аҳил» жамиятининг Чирчиқ шаҳридаги омборидан МДҲ давлатларида тайёрланган турли электр молларини харид қилишингиз мумкин.

МАНЗИЛ: Тошкент вилояти Чирчиқ шаҳри, 3-микрорайон.

ТЕЛЕФОНЛАР: 4-39-50, 4-49-66. Код (271).

«АГРОПРОМСЕРВИС» ЧЕКЛАНГАН МАСЪУЛИЯТЛИ ЖАМИЯТ
эълон босилиб чиққан кундан бошлаб
ТУГАТИЛАДИ

Даъволар бир ой муддат ичида қабул қилинади.
МАНЗИЛГОҲ; Тошкент шаҳри, Бобур кўчаси, 22-уй.
Телефон: 75-63-64.

«ТЕКСТИМА ЭКСПОРТ-ИМПОРТ ГМБХ» (ГФР) ФИРМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ВАКОЛАТХОНАСИ ТЕЛЕФОНЛАРИ:
68-83-40, 68-88-11.

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН

Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси Бошқаруви ҳайъати Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни Бош директори И. Ш. Шоғуломовга ва Ўзбекистон Республикаси матбуот давлат комитети раиси Р. Ш. Шоғуломовга фарзандлари:

Алишер ва Эркин ШОҒУЛОМОВларнинг

фожиали ҳалок бўлганликлари муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти «Ўқитувчи», «Чўлпон», «Ёзувчи», «Меҳнат», «Фан», «Наврўз», «Камалак», Ибн Сино номидаги ва Абдулла Қодирий номли нашриётлар, Қомуслар бош таҳририяти жамоалари «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни Бош директори И. Ш. Шоғуломовга ўғли

Алишер ШОҒУЛОМОВнинг

фожиали ҳалок бўлганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

«Муштум» журнали редакцияси жамоаси Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни Бош директори И. Ш. Шоғуломовга ва Ўзбекистон Республикаси матбуот давлат комитети раиси Р. Ш. Шоғуломовга фарзандлари:

Алишер ва Эркин ШОҒУЛОМОВларнинг

фожиали ҳалок бўлганликлари муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

«Андижон» нашриёти Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни Бош директори И. Ш. Шоғуломовга ва Ўзбекистон Республикаси матбуот давлат комитети раиси Р. Ш. Шоғуломовга фарзандлари:

Алишер ва Эркин ШОҒУЛОМОВларнинг

фожиали ҳалок бўлганликлари муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясининг Зоология ва паразитология институти ходимлари шу институтнинг директори биология фанлари доктори, профессор Ж. А. Азимовга қайнотаси

Тошпўлат ИСҲОҚОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Ўзбекгидрогеология» бирлашмаси, гидрогеология ва инженерлик геология институти жамоаси математик методларни қўллаш лаборатория мудири, техника фанлари доктори Иброҳим Ҳабибуллаевга онаси

Уғилой ҲАСАНОВАнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Фтизиатрия ва пульмонология илмий тадқиқот илмгоҳи ходимлари катта илмий ходим, тиббиёт фанлари доктори П. Х. Назировга онаси

МАҲКАМОЙ АЯнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 ТОШКЕНТ, ГСП, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ 32-УЙ.

МУАССИСЛАР:
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ ВА «ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ

Бош муҳаррир
Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»

РЕДАКЦИЯЛАР:
Иқтисодий ҳаёт — 33-47-80, 32-53-14.
Ижтимоий ҳаёт — 33-21-43, 32-53-16.
Жиноятчиликка қарши кураш — 33-76-04, 32-26-70.
Вилоят мухбирлари — 33-12-16, 32-57-20.
Хатлар, ахборот ва спорт — 33-12-56, 32-55-16.
«Осиё бозори» — 33-41-89, 32-55-70.
Котибият — 33-72-83, 32-53-06.
Эълон ва билдирувлар — 32-54-12.

Шароф Рашидов фонди — 33-20-36, 32-54-35.
Қабулхона — 32-55-15.

ЎЗ МУХБИРЛАРИМИЗ:
Андижонда — 4-48-85;
Бухорода — 3-96-12;
Гулистонда — 2-26-22;
Жиззахда — 3-31-86;
Қаршида — 3-25-79;
Нукусда — 2-42-62;
Самарқандда — 35-22-90;
Урганчда — 6-72-60;
Термизда — 2-23-01.
Навбатчи муҳаррир: А. РЎЗИЕВ.

Биророта ҳам хат редакция эътиборидан четда қолмайди.
Эълонлар кечиктирмай чоп этишга кафолат берилади.
Қўлёзмалар ҳажми чекланмайди.
Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000120.
Газета офсет усулида А—2 форматда босилади.
Ҳажми 2 босма табоқ, тиражи 165.896 нусха
Босишга топшириш вақти — 21.00, топширилди — 21.00.
Г—221. № 79.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-уй.

1 2 3 4 5 6.